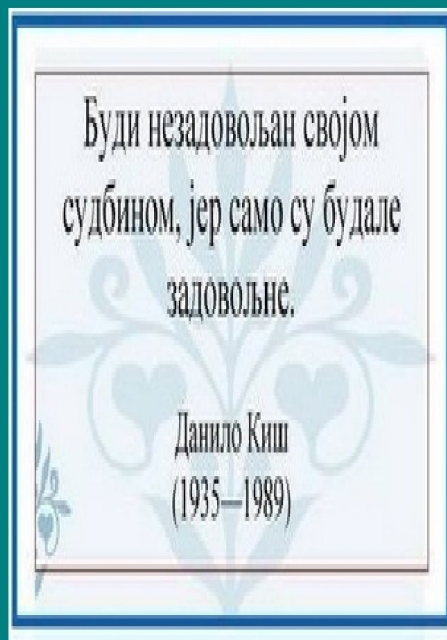
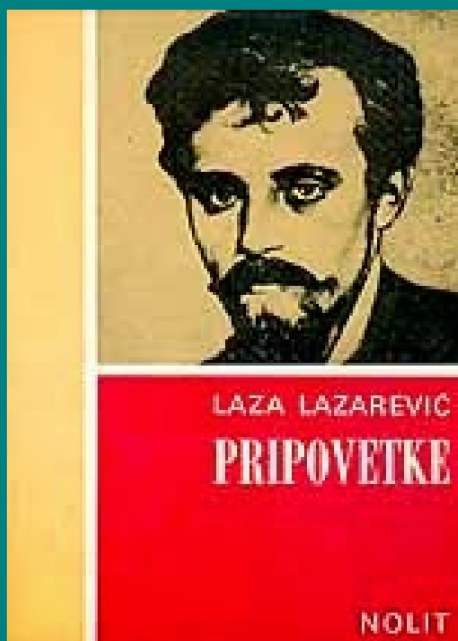

Суштина поетике

КЊИЖЕВНИ ЧАСОПИС

Број 9 Година I Септембар 2014. Излази месечно 04. 09. 2014. год.

Да памтимо

Суштина поетике | часопис број 9

Глушци

Суштина поетике|часопис

Главни и одговорни уредник:
Анђелко Заблаћански

Сарадници:
Зорица Савић
Ђуро Маричић
Енеа Хотић
Сања Живковић

Технички уредник:
Анђелко Заблаћански

Лектор и коректор:
Јелена Глишић

Контакт:
poetryaz@hotmail.com

Издавач:
Анђелко Заблаћански
Глушци

Излази месечно

ISSN 2334-9417 (Online)
Суштина поетике|часопис
(2013)

Први број је изашао
23. новембра 2013. годи

Уводна реч

Верујем да часопис Суштина поезике полако стиче своје читаоце, али помало сам већ уморан од позивања младих да га прихвате као своју шансу. У прошлом (осмом) броју десила се мала непријатност – и то баш са младима којима желим дати шансу какву нисам имао на својим песничким почецима. Наиме, извесна госпођица, чије сам стихове мало преправио, а начинио сам пропуст да јој јавим да могу једино тако ићи, толико се нашла увређена да ми је запретила законом, и то наводећи таксативно чланове закона које сам повредио. Као да сам покрао Андрића или преправљао Његоша. Они чије сам стихове понекад преправио знају да сам их увек о томе обавестио пре објављивања. У младости сам био срећан ако ми у неким новинама или часопису објаве песму чак и кад су је преправљали. На тим дорадама сам учио, а никако им због тога претио. Но, времена се мењају, а како време чине људи, људи су се променили. Сад сви све знају одмах и сад, сви са сваким словом пишу ремек дела, а књижевност (нарочито поезија) све је приземнија и тривијалнија. Све док не схватимо да су и пре нас живели људи који су стварали, да ништа не почиње од нас и да никако то пре нас не смемо да заборавимо, у свакој сфери живота, а овај часопис се бави књижевношћу, на дијаграму квалитета линија ће стрмоглаво падати. Морамо научити да, иако из квантитета долази квалитет, никако не значи да је квантитет сигурни квалитет. Без обзира на све препреке, часопис Суштина поезике ће наставити да излази.

Уредник

Миодраг Павловић - РЕКВИЈЕМ

Овога пута
умро је неко близу

Реквијем
у сивом парку
под затвореним небом

Жене су пошле за мртвим телом
смрт је остала у празној соби
и спустила завесу

Осетите
свет је постао лакши
за један људски мозак

Пријатна тишина после ручка
босоног дечак седи на капији
и једе грожђе

Зар ико остане веран
ономе што изгуби

Не журите се са смрћу
нико на никог не личи
синови мисле на играчке

И не опраштајте се при одласку
то је смешно
и погрдно

Заборављени српски песници

У овом броју часописа представљамо три српска песника које повезује то што су сва тројица рођени, живели и стварали у Мађарској.

Михаило Витковић је рођен у Јегри, граду у Угарској у свештеничкој породици 25. августа 1778. године. Његов отац Петар Витковић (1754 - 1808) био је парох месне српске цркве, а мајка му се звала Марија Глишић. Породица Витковића пореклом је из Требиња о чему сведочи и епска песма *Новљанин Алија и девет Витковића*.

После завршетка гимназије у Јегри, одлази у Пешту да студира права која завршава 1801. године, а 1803. постаје адвокат. Године 1807. биран је за посланика у мађарском Сабору. Био је веома цењена личност у мађарским књижевним круговима. Одржавао је пријатељску везу са архимандритом и песником Лукијаном Мушицким који је у његову част написао и издао *Ода мојему пријатељу Михаилу Витковичу* (Будим, 1811).

Михаило Витковић је био сарадник Летописа Матице српске. Писао је углавном на српском и на мађарском језику оригиналне класицистичке песме (оде, епиграме, епистоле), али се бавио и превођењем.

Умро је у Пешти 9. септембра 1829. године.

ЉУБОВИ

Пуста љубов шта учини,
По мом серцу шта почини!
Сву тишину изгна, прогна,
И веселост моју пропра до дна.

Немам места, немам стана,
Ходим, бродим до свих страна:
Сам сам, нит' ме когод дира,
Ал' ја опет не находим мира.

Предмет сваки на ме зјаје,
Једна страст ме другој даје.
Душа клоне, сердце пишти,
и ја не смем казат гди ме тишти.

Иштем, просим свуд забави,
Да ми сердце заборави
Ону која ме пленила,
Ал' све вује, не да љубве сила.

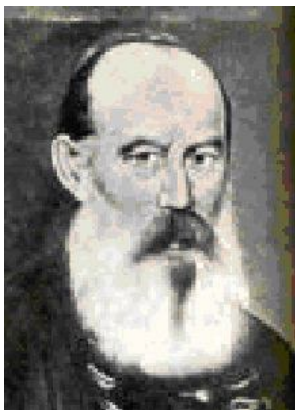
Што је више смећем с ума,
То ми више дође с пута,
Све се лако заборави,
Љубов себи вечни спомен прави.

Или без ње или с њоме,
Тешко бедном сердцу моме!
При састанку тајно стењем,
При састанку плачем, гинем, венем.

Други кој' у љубви страда,
Он се добром концу нада;
Ал' ја љубим без надежде,
Драгу моју сојуз веже.

Љуби, терпи, сердце моје,
То је јадно стање твоје;
Другом се ружа румени,
Мени с' тавни пелен, ах, зелени.

Забораваљени српски песници

Никанор Грујић рођен је 1810. године у Липови код Мохача (Мађарска). Школовање је започео у своме селу и Харшању, гимназију похађао у Мохачу, у печујском лицеју учио је филозофију и права, а затим завршава карловачку богословију. Свој живот проводи у окриљу цркве, био је игуман, а умро као пакрачки владика. Страствени српски родољуб, бавио се политиком, учествовао у догађајима 1848. године. Супротставио се стварању новог српског књижевног језика и у својој брошури *Примјетбе* (1852) критикује Вуков превод *Новог завета* из филолошког, теолошког и националног аспекта. Умро је 1887. године.

ОЧАЈАЊЕ

Запе ми душе јаснија словесност.
 Од мутне крви срце утрнуло
 Дражест земнога бића пређе
 Гнусне у образе црног пакла.

Полети ума света од бојјег
 Беже. – у таму мисли се заплеху.
 Крвава сва земља погледу,
 Крстови смртни по путу ничу.

Пропасти саме, страшне и развале
Бедника крајња осећања
Прате; – не даду гласу земног
Анђела до ува им допрети.

На главу облак густе, маглуштине
Отровни покров стере; да вишњег је
Бустања зраци не озаре, –
Дух не пробуде на љубав животне.

Усреду самог нутрашњег живота
Чамећа воља издише. – На час се
Појави, – ал опет на веки
Обамру надежде крајња сила.

Падајте животне страшила у море! –
Бедник вас више не види. Доста је
Вашег беснења. Стрмоглав се
Низдрже душа у вечну таму.

Јован Пачић Рођен у Баји (Мађарска), 1771. године. Као коњички капетан борио се у аустријској војсци против Наполеона. Због ноге промрзле у руском снегу рано је пензионисан. Живео је у Новом Саду, Дунафелдвару, Ђуру и најзад у Будиму (у гостионици код *Златног јелена* поред Рацког купатила у подножју тврђаве). Осим поезије бавио се сликарством; мноштво његових акварела поклоњених савременицима (и савременицама) вероватно се неповратно изгубило, али два албума се чувају у библиотеци Сечењи у Будимпешти, из којих је избор од 27 слика објављен у репрезентативном издању. Умро је у Будиму 1849. године.

ПРИ КОНЦУ ЛЕТА 1825.

Скорбно кончам старо доба лето.
 Јошт скорбније ће ми ново бити:
 Штогод упово сам – ништа, ето,
 Не получих, нит' ћу прибавити.

Срећа ми се, худом, ах! не смеје,
 Љубов увек љубјашчег ме бежи;
 Мен' весеље радот и не веје:
 Моме скорб и јад на срцу лежи.

Срце ми се увенуто вади
Љубвоболних, тужних из прсију;
Лепом све на миру ми се гади:
Смутно, тавно све ми пред очију.

Мог живота солнце буд запало,
Избегло ме срећно све на свету;
Мени дејат и Јестество стало:
Помоћ убог намам јер ја клету.

In Memoriam

Миодраг Павловић

Велики српски песник, академик Миодраг Павловић, преминуо је 17. августа 2014. године у Тутлингену у Немачкој где је и сахрањен по вољи своје породице.

Рођен је 1928. године у Новом Саду, основну и средњу школу је завршио у Београду, где је студирао Медицински факултет. Био је међу водећим песницима

у модерној српској поезији почев од већ култне књиге 87 песама. Његова поезија и есеји су објављени на свим европским језицима и неколико оријенталних језика. Његова дела су нарочито превођена на немачки језик и врло високо оцењивана у најугледнијим немачким листовима. Заступљен је у првој антологији модерне српске поезије на немачком језику која је изашла 2004. године. Дописни члан Српске академије наука и уметности постао је 1978, а редовни члан 1985. године. Био је и редовни члан Европске академије за поезију.

НОЋ

Ноћу кад бију промаје са звезда,
кад корење одозго виси као игле
што држе слике с друге стране зида,
ове ноћи кад биље обраста сребром
и плави се фитиљ мора у шаци зебње гаси,
тебе о саму призивамо ноћи!

Јер су нам стопе земљом рањене
и срца о врату висе неокајана,
јер сикћу још гује у костима
и неисплакани знојеви под кожом
пеку јаче но бисер у шкољци, о ноћи
отвори нам тајну капију града.

Ти која си подигла поклопац
на погребном сандуку свега
и пустила да нас мотре очи грозне,
на овој нас окуци узми за руку
и поведи у град за којим ходамо;
нек су му темељи од крви ил крљушти,
од светлих костура ил обрнутог дисања,
свеједно,
води нас, отвори, уведи!

ПОЧЕТАК ПЕСМЕ

Једна је жена прешла са мном реку
по магли и месечини,
прешла је уз мене реку,
а ја не знам ко је она.

У брда смо пошли.
Коса јој дуга и жута,
блиска у ходу њена су бедра.

Напустили смо законе и рођаке,
заборавили мирис родитељске трпезе,
грлимо се изненадно,
а ја не знам ко је она.

Нећемо се вратити крововима града,
на висоравни живимо међ звездама,
војске нас неће наћи,
ни орлови,
исполин један ће сићи међу нас
и њу обљубити
док ја будем гонио вепрове.

И деца ће наша у дугим песмама
причати о почетку овог племена
поштујућ бегунце и богове
који пређоше реку.

НОКТУРНО

II

Прозор мој гледа право у прамац леда
који по ноћи диже своја висока једра
и вуче бесвестан град по уском поларном кругу.
Последња ивица етера огребе ова бедра
и крма виси у ничем, слична плугу.

Гле, бунар сребра прекрио лађу као капа,
дно се његово угиба, трепери бубна опна
и пуж своје улице у гласан торањ склапа.
Његово стакло дотичем споља. Унутра, риба
свечано клизи по блиставој калдрми копна.

Са горње палубе главе се надносе без лица
и преко колена крова пиље у моју постељу,
где се обалом свести усправља оштро биље.
Ћутим док ме зову у ноћ подмуклу, све белу;
тамо ликује лед и суманута пловидба птица.

СМРТ ЛЉУБАВНИКА

Глава до главе у бледој шаци лежи;
Човек и жена воле се на тамној звезди
И коса њихова преко удова док језди
Роне се грумени крви све тежи и тежи.

У мраку долази близу оно што нестане
И тада простор залелуја црна брда
На гола леђа велика риба тврда
Притисне усне и љубав ока престане.

У пољу где ветар ломи суве траве
Отвара се до зоре у земљи јама глува
И по набору светла потребно дрвеће расте.

Видећи у загрљају смирене главе
Буљина када долети мртве да чува,
Замршене власи расплитаће ласте.

Миодраг Павловић

Золина Нана

Нана Емила Золе кроз призму натурализма

Пише: Сања Живковић

Нана личи на брушено огромно салонско огледало у којем се одсликава замамни лик Нане и сва прљавитина једне метрополе, психографија разврата. Читав роман одише заједничким односом Нане и Париза, па се може рећи да он има две главне личности: Нану и Париз, које имају хиљаду различитих односа. Нана је стожер, нимфа, коју опседа цео похотни Париз, његова господарица а потом његова страшна жртва. Лепотица која је познавала најлепше намештаје, сомот, брокат, плivala на осмесима, уздасима, рукама својих обожавалаца, окусила све нектаре овог света, завршава живот као разрована гнојава, цркотина, на кревету једне хотелске собе. Нана је у овом делу конкретна до испод епидерма. Она је истовремено: Венера и кужни цвет Париза, цинична заводница, али и велико ојађено дете, нежна мајка-цвеће зла.

Нанин лик карактеризује се кроз Золине описе, њено делање у роману, али и кроз односе са другим ликовима. Нана је у роману приказана као део суровог париског друштва, у коме је њена улога да

буде вечита љубавница, али је у исто време и мајка. Њени поступци резултат су наслеђа. То се имплицитно види из новинског чланка *Златна мува*, који излази поводом Наниног наступа у позоришту: *У њему се причала историја неке девојке, рођене после четири или пет генерација пијанаца; покварена крв, дугим наслеђем беде и пијанства, у њој се испољила у нервној поремећености њеног пола. Порасла је у предграђу, на париској калдрми; лепа, крупна савршеног тела као биљка која је порадила на буњишту...она је постала оружје природе, клица разарања без своје воље кварећи и растапајући Париз између својих снежних колена, мућкајући га као што жене мућкају масло. На крају чланка било је поређења са мувом, мувом боје сунца која долази са ђубрета, мувом која узима смрт са мрцина дуж друма па зујећи, играјући и преливајући се као биљур, само што стане трује људе по панталонама у које улази кроз прозоре.*

Поменути текст могао би се узети као полазна тачка за грађење Наниних поступака и односа са другим ликовима. Живот жене лаког морала Нана започиње у раној младости, када одржава везе са мноштвом мушкараца ситнијег сталежа, да би са годинама она довела до уништења представнике високе аристократије. Међутим, Нанин љубавни живот може се пратити кроз два аспекта. У једном она уноси емоције, када одржава везе са Жоржом, Фонтеном и Филипом, док у другом доминира њена похлепа и жеља за новцем. На плану дијахроније, такође, уочавамо два времена: време пре везе са

Фонтемом и време после ње.

У везу са Жоржем Нана је ушла изненада и непланирано. Тренутак у коме стоји пред њим, приказан је као Нанино двоумљење, борба разума и нагона, у коме на крају побеђује ово друго. Зола тиме у Нани почиње јачати клицу разврата, која ће до краја експлодирати. Њен резултат биће велика црвена мрља од крви, изазвана Жоржевим самоубиством, која ће изазивати гнушање других ликова, а понајвише Мифе: *И Мифа...коме је мрља од крви задавала бригу посматрао ју је и против своје воље да би у њеној сваки дан светлијој боји прочитао број људи, који су пролазили. Он се потајно бојао ове мрље, и увек ју је прекорачавао, јер би изненада осетио страх да не згази нешто живо, голи уд опружен на поду.*

Дијакхронијски центар представља Нанина веза са Фонтемом. Њихов однос је текао гадацијски од љубави до разарања, од нежности до блуда. Зарад љубави Нана се одриче старог начина живота, мења амбијент у коме је живела и постаје другачија. Њена скрушеност и скромност постају досадни околини. Међутим, чини се да Нана још више даје, како Фонтемова мржња расте. Оно што се Нани догађа, директна је последица њених поступака из прошлости, али и средине. Сама средина у којој Нана живи прилично је *трула*, средина пропалих бракова, многобројних љубавника и рђаво стечених навика. Крај њене попустљивости према Фонтему јесте тренутак када је истерује из куће, док се он проводи са другом женом. Та слика је огледало слике на којој

Мифа и Стенер бивају истерани од стране Нане и Фонтена.

После ове везе Нана се радикално мења и постаје од клице плод који уништава све пред собом. Последња светла тачка Наниног љубавног живота је капетан Филип, који због њене љубави завршава у затвору. Жоржева смрт и Филипов одлазак у затвор су прве последице Нанине промене. Уништењем оних које воли, Нана је уништила последњу црту осећајности у себи, постајући механизам за уништавање супротног пола. *За неколико*

месеци, прождрла је све њих једног за другим...најпре је ухватила Фукармона, кога није држала ни две недеље...упропашићени човек падао је из њених руку као зрео плод, да труне на земљи сам од себе....После тога Нана се бацила на Стенера, без гађења, али и без нежности...па је тада одмах начела Фалоаза...шест недеља било је довољно...Нана је пролазила као нека најезда, као облаци скакаваца чији лет као пламен упропасти целу провинцију. Она је спалила земљу на коју је стала својом малом ногом.

Једини мушки лик, који остаје уз Нану од почетка до краја је гроф Мифа. Њихова веза темељи се на промени позиција. Наиме, гроф на почетку не жели ни да чује за Нану, да би на крају постао тло по

коме она гази. Његов лик прелази пут од достојанственог господина, преко превареног љубавника, до животиње у коју га претвара, терајући га на имитирање истих. *Некадашњи тобожњи страх њихове бесане ноћи претворио се сада у животињску жеђ у бес да иду четвороношке, да мумлају и уједају. Једнога дана, када је он изигравао медведа она га је гурнула тако грубо да је пао и ударио намештај; она је против своје воље прснула у смех видевши му чворугу на челу ...поче да поступа с њим као са животињом, да га шиба и јури за њим ударајући га ногама...други пут он је морао да изиграва пса...он је волео своју нискост, уживао да буде животиња.* Зола овде изједначава човека са чулним светом који га окружује. Поред физичких понижавања, Нана Мифу понижава и вербално називајући га *њушкицом, кљусином...*

Поред мушкараца Нана одржава специфичну везу са Сатеном, која јој пружа љубав и утеху. Она за њу представља мирну луку и скровиште у које бежи од грубости мушкараца. Међутим, на тренутке она постаје и извор Нанине љубоморе и беса, због одржавања истоврсних веза.

Као што смо истакли на почетку, Нанин лик се расветљава и са аспекта материнства. У односу са сином Лујем она тежи да постигне статус узорне мајке, али јој то веома тешко иде. Зола пре него што на крају угаси живот њеног сина, одузима живот њеном нерођеном детету. Ако бисмо пошли од тога да је наслеђе један од три основна чиниоца у животу човека, онда бисмо могли претпоставити да се Зола

одлучио на поменуте поступке из страха да се Нанина крв не шири даље.

У Нани се јављају веома натуралистички описи различитих амбијената и људи.

Просторни описи дати су у Золином делу са делимичним украшавањем, али готово увек у функцији саме радње. Његове боје су ужарене: црвена, жута, ружичаста, али је основни фон мрачан. Значај описа најбоље се види из два међусобно опречна описа. Први опис је симбол раскоши и доказ да је, материјално, Нана обезбедила лагодан живот: *У својој краљевској раскоши сијала се нова соба. Сребрна дугмад блистала су као звезде на тапетима од сомота ружичасте боје, оне ружичасте боје пути, коју небо добије за лепих вечери када се Венера засија на хоризонту...златни гајтани што су падали на крајевима и златне чипке које су окруживале укрштене странице, личиле су на лаке праменове, на расплетену риђу косу, покривајући упола, велику нагост собе чију су сладострасну бледоћу истицале... на супротној страни био је златни и сребрни кревет, који је блистао у новоме сјају резбрарија. За разлику од овог амбијента у коме Нана ужива у задовољавању својих нагона, на крају романа наилазимо на оскудан опис собе у којој лежи њен леш: *Леш је почео да испуњава собу задахом. Соба је била празна. Велики очајнички дах допрео је са булевара и надувао завесу.**

Париз, као други главни лик овог романа,

чинили су сви они који су били његов саставни део: *Ту је био Париз, књижевни Париз, Париз банкарства и задовољства, много новинара, неколико писаца, берзијанаца, и више лаких него поштених жена; чудно измешан свет, склопљен од свих дарова, начет свим пороцима, где се на сваком лицу огледала иста грозница и исти замор.*

Зола нам кроз читав роман провлачи различите типове описа људи. Наилазимо на гојазне госпође, мршаве критичаре исцеђеног лица са злим танким уснама, ружњикаве даме. Што се тиче ликова најзначајнији описи тичу се Нане. Пред очима читалаца она се по први пут јавља на позорници у лику Венере : *Нана, врло висока, врло развијена за својих осамнаест година, у белој туници, богиње, са дугом риђом косом расутом по плећима силазила је хладнокрво према рампи, смејући се на публику...била је тако бела и обла, својим јаким куковима и отвореним уснама тако да је одговарала појави да одмах овлада целом салом.*

У опису Нанине хаљине на једној од прослава, почињу се наслућивати наговештаји Наниног посрнућа: *У хаљини од белог фулара, лакој и набраној као кошуља и у малом пијанству од кога је била бледа и уморних очију нудила се са мирним изразом добре девојке. Лишће са руже у коси и на грудим опало је; остале су само дршке. Стенер брзо повуче руку са њене сукње, убо се на чиоду...и потече неколико капи крви. Једна паде на хаљину и окрвави је. Наиме, поменути цвет, могао би симболизовати Нану, која ће на крају доживети његову судбину. Кап*

крви ће се до краја романа претворити у огромну мрљу, сачињену од свих Наниних жртава.

Као специфична појава могао би се посматрати младеж, који Зола описује на Сабини, који истовремено на истом месту има и Нана. Ова истост могла би се посматрати као тежња да се покаже заједничка црта ове две жене. Оно што их повезује била је чињеница да су љубавнице, с тим што је једна била у браку, а друга се у исти умешала. Овај белег, могао би се протумачити као спона између Нане и Сабине.

Опис који представља врхунац како романа тако и натуралистичког поступка, је онај који приказује Нанино беживотно тело огрезло у богињама:

Нана остаде сама, лица уздигнутог у светлости свеће. То је била једна маса, гомила гноја и крви, хрпа смрдљивог меса бачена ту, на јастук. Гнојаве бубуљице рашириле су се по целом телу, једна до друге; спарушене и слегнуте, са свим изгледом блата, оне су већ личиле на неку буђаву земљу на овој безобличаној каши где се црте више нису познавале. Лево око се потпуно изгубило у гноју; друго полуотворено, удубило се као нека црта, гадна руба. Из носа је цурио гној. Велика црвенкаста кора пружила се од једног образа и прелазила преко уста искрививши их у грозан осмех. На овој ужасној и гротескној маски ништавила, коса, лепа коса, задржавши свој пламени сјај сунца, расипала се,

преливајући се као злато. Венера се распадала. Рекло би се да јој је баџил, који је задобила у каљузи напуштених мрџина - та клица којом је окружила мноштво људи избио сада на лицу и претворио га у трулеж. У овом опису Нана се подиже и до једног симбола који је пре Золе изразио Бодлер у песми Цркотина: И најлепшу жену исисаће једнога дана смрт као црв и лешину крај пута. Коса која је једина сачувала свој сјај, симболизује истовремено смрт, препуштање и предају .

Золин роман пример је натуралистичког романа, али је истовремено и слика како француског тако и европског друштва у једном историјском тренутку. *Под његовим пером уобличен је један нови свет у књижевности, јединствен као визија, пун контраста, олује и лепоте, као што је и сам човек, друштво и сама природа.*

Хумор и сатира у поезији

Александар Кнежевић

О АУТОРУ

Александар Кнежевић

Рођен је 21. 5. 1973. године у Београду. Основну школу завршио у Пожаревцу, а средњу у Костолцу. Студирао је Филолошки факултет у Београду, одсек Српски језик и књижевност и Високу школу за менаџмент и пословне комуникације. Љубав према књизи

и наклоност према поезији осећа од најранијег детињства. Његови песнички првенци из школских дана штампани су у локалним новинама. Радећи послове сасвим друге природе, није издавао своје песме. Поново се вратио својој љубави, поезији.

РЕКЛИ БИ, ЕТО, ОВО НИЈЕ ЛЕТО

Стави на папир бруто и нето
банкротирало је ово лето.
Може, ако се потруди бар
просек да извади септембар.

Када се повуче црта у равни
несумљиво иде на поправни.
Да га спасе није успело ни море,
није учило, заслужио је да га оборе.

Баш је постало прави бедник
из владања кеца у дневник,
ако не побољша понашање до недеље
на састанак позваћемо родитеље.

Укор пред искључење добија
прети му вишегодишња робија.
Не личи на себе, није такво било,
шта му је, да се није заљубило?

Набаци на дане осмех ведар
или ћеш целе године бити редар.
Још десетак степени мора прићи
знаш шта следи, на екскурзије нећеш ићи.

Ниси у циркусу играч на жици
расправљаће се о твојој књижици.
Размисли добро о томе
оцене се уписују у дипломе.

КОПАЧКЕ ЗА НАГЛАВАЧКЕ

Око усана врти свет,
на руке се преселио лепет,
бескрај постао тесан и ситан,
неважан, врло важан и битан.

Партизан за Звезду навија,
због тога дуплу премију добија.
Ромеа спасава од тровања,
целу кафану части Кир Јања,
Док Холидеј оставља пиће и картања.

Туристи напуштају Венецију,
просјак кулира донацију,
Америка препушта доминацију.
Казанова се стиди када је види.

Сабирају се одузимања,
погађају промашивања,
падине су у успону,
републиканци носе круну.

Комета се појављује често,
Мона Лиза уступа место.
Државе бришу границе,
из леда излазе варнице,
суд укида парнице.

Битлси и Стонси заједно на бини,
она је ту да почини чини
Тарзан није ни приметио Џејн
индијанску веру примио Џон Вејн.

Опозиција је на власти,
Васиона ће пасти.
Антислухисти, као од шале
певају *О соли мио* скале.

Ражаловала је мудраце,
напустили су Сион,
животом тутњи као авион,
пред њом краљ постаје пион,
а побеђени шампион.
Њој се може зарадити престо код цара
и сакрити куглица од шибицара.

СВЕ МИР

Загњурили смо главе као нојеви
и пристали да будемо само бројеви.
Не питамо се да ли животне дилеме
могу да реше математичке теореме.

Штампом сурфују свемирски каубоји,
цар добио ново одело,
а од тебе ни трага ни гласа,
Хамлета је заменио Отело.

И Хомер и Нушић писаше бадава
институционализована лица и тријада,
глава шећера, шака соли или јада
ребус живота слику дочарава.

Башибозуци и Протеји крај дорћола стоје
чекајући да нам олигарси будућност кроје.
Неки се куну и кажу да су били бољи бравари,
али је импозантна капија попустила и дошли су нам
Авари.

Беатификовани и Дравиди латише се пера
не би ли открили шта чаробњак Мерлин смера.
Том и Цери, збуњени, престаше да се јуре
утихнули јагањци пре велике буре.

ФАРСА ДО МАРСА

Постало је досадно на овоме свету
идемо да колонизујемо Црвену планету.
Прекидамо ову земаљску фарсу
живот ћемо од сада водити на Марсу.

Због тога курс енглеског похађамо
не желимо тамо ни са ким да се свађамо.
Историјске грешке поправићемо путем мира
ако има индијанаца у тим деловима свемира.

Тамо нису потребне неопходности преке,
да ли се и код њих силази до реке?
Како светле љубавне лампе,
да ли постоји неки облик штампе?

Лепи тренуци вероватно дуже трају
почетак је видљив на сваком крају.
Врућине праве дебели хлад
уживање је основно средство за рад.

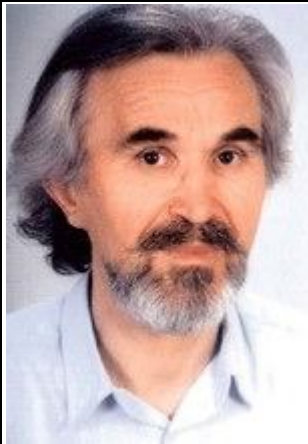
Путем до Марса прекида се фарса
земаљске гужве се клонимо
на црвено идемо да се склонимо.
Иницијативу овој идеји су дали
они који су са истога пали.

Александар Кнежевић

Суштина поетике | часопис број

9

ЖИВЕ ЛЕГЕНДЕ

Крстивоје Илић

Крстивоје Илић, песник, есејиста, приповедач. По својој вокацији превасходно песник. Особени је песнички лик и глас, ван песничких група и хорова. Један је од ређих песника који су свој живот потпуно поистоветили са бићем поезије. Рођен је у Брдарици, у засеоку Вила-Леска, 8. марта 1938. године, као последње, седмо дете родитеља Загорке и

Милована. Мада је мајци био посебно наклоњен, песнички дар наследио је од оца.

Као песник, ушао је у најзначајније антологије, за одрасле и децу, у читанке и школску лектиру. Сврстао се у ред најбољих савремених српских елегичара.

Објавио је преко двадесет књига.

Од 1993. године, после тридесет проведених лета у Београду, изнова живи и ствара у Шапцу, као професионални писац.

ЈЕДНОМ САМ УСНИО ТЕБЕ

Једном сам уснио тебе, уснио делић зиме
Најмање што се могло од оне давне боли;
Било је као врисак, као да грумен соли
Приносе ми на рану; није ти чак ни име

Застало у мом слуху, сишла си низ сутоне,
Као срушени ветар, постала сенка леша;
Да кренем и ја за тобом, као вук којег гоне,
И будем изнова сам, и будем изнова грешан.

Узалуд тамним путем мами ме у крв слапа,
Разишле су се речи које сам за тебе скриво;
Остаде само сан да једем месо живо,

У ноћи која притиска као самртна шапа;
Од тада те није било у моме хлебу и вину,
Као зазидан одјек сишла си у празнину.

НА МЕСТУ УСПОМЕНА

Још тамо цветају багреми и зове,
и ниски ветрови таласају жита —
а Бог љубави наше псалме чита,
да старе молитве претвори у нове!

Још се песма звезда у тишину слива,
у ноћима ведрим, изнад наших тела:
твоја кожа светли, као свила бела,
и храни земљу врелом цвашћу ткива!

Ни снови се нису склонили у таму —
где мртве љубави у срушеном храму,
последње речи шаљу у слух света!

Мада за њих нико и не мари —
ни ми, чије су руке постали олтари,
а радост одавно — на крст разапета!

СОНЕТ СКЛАДА

Распоред дати свакој ствари,
порекло свакој птици, пчели,
и ноћи, која сном крвари,
и патњи, коју нисмо хтели!

И дати љубав, мирис, негу,
облику сваком што нас штити
од смрти — где се змије легу,
кад сиђе демон плаховити!

А затим када се све утиша,
склонити стрелца, циљ и нишан,
и наћи себи смер и стазу;

тамо, где нико није хтео,
да крене на пут: тешки вео,
припада земљи, а крв мразу!

ОРАХ У ВИЛА-ЛЕСЦИ

Ископан је орах, склоњено корење,
ничег више нема, ни сенке, ни плода,
али се у ноћи још на њега пење,
онај плави дечак, старом стаблу одан!

Још осећа укус језгра које топе
уста што су вечно испуњена глађу,
и слуша у крошњи кад прилазе стопе,
оца, које желе у сну да га нађу.

Где је данас орах, и отац, и претње,
да ће дугим прутом с врха да га скине,
данас, кад долази, у часове летње,
пустом завичају, надомак планине!

Ко се то са нама стално поиграва,
са детињством што је остало у свему
одговора нема — тихо ниче трава,
где је био орах, и можда — у њему!

ДАВНА ПТИЦА

Привикавај се полако на приказ и боје
који су слични ноћи, без осмеха и сјаја;
буди налик на земљу, од које демон ваја
сва будућа лица: међу њима — и твоје!

Боље је прећи у снове, у боле које значе
праштање од светлости, од катрена и рима:
једном је била птица која је певала свима,
али се њена тужаљка вечности не дотаче

ДАВНЕ РЕЧИ

Још и данас давне речи —
изговарам сваког трена:
усамљена душа клечи,
ван живота и времена!

А ти, где си овог часа —
у трептају летњих боја:
чим се класје заталаса,
ја помислим: коса твоја!

Крстивоје Илић

Д а п а м т и м о**Н А Б У Н А Р У****Л а з а Л а з а р е в и ћ**

Како ветар попухује, тако се с бразда, као неке беле авети, крећу големи праменови магле; носе се страном на коју ветар душе, па после се, у ситним беличастим кристалићима, као обоци вешају теби о браду и бркове и коњу о длаку. - То је оно што ја кажем: ако нису муве, а оно је иње! Ноге се мрзну, а очи сузе. Већ ни ракија не може да загреје срца, и ти се нестрпљиво осврћеш, нећеш ли где угледати кућу и домаћина који воли госта,

Ја, богами, знам куда ћу. - Ја идем код Матије Ђенадића. Оно му је кућа што пред њом о шљиви убоговетно виси чутура с препеченицом! Ко год прође, нек сркне! - тако воли Матија. А кад му дођеш у кућу, на рукама ће да те носе...

Море, чисто ме мрзи да причам, то треба видети. Каква је то кућа, старинска задруга, - читава војска! Дођи само увече, а да ти се надају, па ће те пресрести једна снаха на самом путу, с лучем у руци. Друга стоји у шљивику, трећа је пред стајом, четврта одбија псе, пета у кухињи, шеста у соби куда те воде, - читави сватови! И све је у њих весело, све скромно, све задовољно. А не дао ти Бог да се побијеш с киме из њихове куће, јер од њих има шесторо у самој војсци, а

један је баш прави војник, стајањак, под заставом у Београду.

Нити њима треба моба - шта ће им моба код толиких руку? Лепо код њих ору три плуга без престанка; а кад трговци пођу лучити свиње, добро забрекне ћемер у Матије.

Овог њихова Арсена знам још кад је био кевилъ. Извади двојнице иза појаса, па све ћурличе покрај Бурмазовићеве куће. А у Бурмаза је кћи, - кћи и по! Да пројашеш, што кажу, поред ње да она превали оним пустим очима, очас ти мркне свест, и једва се држиш на коњу.

Ама се Арсен навикну на њене очи и не плаши их се. Затурио ногу на врљику, лактом се одупро о другу, а на шаку наслонио образ, па говори с њоме:

- Стид ме баш да, поменем баби, а ђеди не бих смео ама баш никако! Баш да знам да те никад ни узети нећу!

Анока се не застиде, ко што би требало. Лукаво погледа испод ока, нави се мало на страну и, прикривајући љутину, рече:

- Па добро, и немој! Ја ћу се удати за Вилипа Маричића!

- Који? Зар ти мислиш да ћу ја тебе дати икоме другоме! Бе ни кост с коском му остала не би ко би те само прстом прихватио!

Анока размажено тресне ногом о земљу, испупчи прси, зачкиљи и заврти главу:

- Е? А ти би, ваљда, хтео да ја седе плетем? Ви'ш, молим те!

Али Арсен то више не чује. Он се удави под њеним вратом, па је дохватио за руку и привлачи врљикама и себи. Она се поприлично затеже, али

прилази ближе и ближе; и подузима је тајанствена ватра кад јој се мушка рука сави око паса.

Добра девојка, да је Бурмазовић није страшно размазио. Ал' шта је знао радити? О колери му погибе толика чељадија, да је после Аноку држао као мало воде на длану. Не ваља то мазити дете и попуштати му, па да је једно у свету. Ама никако!

То вече дође Арсен сасвим замишљен кући. Што му није обичај - прво сврати у качару, па мосуром добро потеже из једне двојке; а није он иначе никад пио. Седе после на пањ и оста сам у мраку, па гледа живот у двору. На отворена кухињска врата букти ватра црвеним пламеном и лиже гвоздењак и вериге на којима он виси. Арсена самог поче подилазити некаква ватра; и би му врућина, и он се чуђаше како је то: да га чак из кухиње загрева онај пламен! А крај ватре по двору час по час пролазе црне људске слике и пси. Из ара допире топот од коња, пред качаром се испрежу волови с којима се овај час вратио Ненад из вароши. Понека се кокош отисне с дуда и лепршајући се поново се гнезди међу своје друге. Покоја реч јасно зазвони кроз вечерњу тишину. Један се миш усудио већ да отпочне грицкање баш испод пања на коме је Арсен седео.

Њему се поче вртети у глави. Спочетка чу како му срце бије испод леве сисе, и од тога као да се нешто уплаши. Па онда се уједанпут стаде смејати, безразложно, сулудо - ни зна за што, ни крошто! После, опет, удари у плач - ни то не зна зашто! Само што му се и кроз смех и кроз плач у нејасној слици показује Анока, и тако га чудно чупа за срце, да му се чини сад ће умрети. Он се наслони на буре из кога је

малочас пио и поче умирати, али тако слатко да му се чини као да га грли Анока и као да га носи бесан кулаш Остојићев. Тако је сваком ко се први пут опије.

Мало је он ту спавао, а Велинка упаде с лучем у руци да тражи нешто у качари. Трже се кад угледа Арсена на пању, крај бурета, с мосуром у руци. Плашљиво приђе к њему и дотакне му се рамена:

- Златане!

Арсен отвори закрвављене очи.

- Ти си пијан, веселниче!

Арсену као да се објасни његово стање. Он чисто радосно виче:

- Пијан!

- А што то, добросрећниче?

- Е, ја хоћу да убијем Вилипа Маричића! Он махну мосуром више главе, лупи њиме о земљу, сломи га и узе се смејати.

И Велинки се даде на смех:

- А што, златане? Шта ти је учинио Вилип?

- Е, а хоће да узме Аноку!

- Па? Нека узме!

- Е, ал' ја не дам!

Он поскочи мало напред и хтеде се дићи, али леђима беше сасвим пријатно суседство од бурета, и она се упорно вратише у свој првашњи положај уз буре.

Велинка се заврати од смеха:

- А што, златане? Хоћеш ти да је узмеш?

- Ја шта ради!

Ал' кад то рече, он се збуни, обрте се каци, стаде плакати и кроз плач говорити:

- Е, а како је се бата оженио? Хоћу и ја... јес'!

Он хтеде да удари у потврду себе по колену, али песница, без његова питања и одобрења, лупи о пањ. За казну он је тури у зубе и уједе је.

Велинка се све слађе смејаше:

- Куку мене, сирото дете! Па узећеш је ти, златане, не бој се! Ја ћу вечерас говорити баби, а бабо ће баби, а баба ће већ с ђедом и наредити ствар како треба. - Хајд' да те одведем у вајат да те, болан, ђед не види такога! Ходи да спаваш! Не бој се - испросићемо ми теби девојку... баш ако ћеш и Аноку!

- Хоћу ја, богами!

И снаха изнад куће проведе пијана девера по мраку до вајата. Покри га поњавом и оде у кухињу да прича јетрвама шта се збило.

Али се ниједна не обесели томе гласу. Смејаше се, истина, али им смех не иде од срца.

- Није она за нашу кућу!

- Једна намигуша!

- Море то, ал' мазница, да те Бог сачува!

- Све би нас завадила!

Матија је Ђенадић човек сасвим стар. На челу му се види белега од ране коју је добио у Хајдук-Вељкову шанцу. Осим његове чељадије, и цело га село зове ђедом. Жена му је давно у збегу умрла. Од старијег брата остала му је снаха која с њиме сада дели старешинство - Радојка јој име. Она за софром седи десно од ђеде, и у кући се ништа важније не дешава док она не да свој глас, или бар док је ђеда не запита. Она потпуно разуме свој положај и не злоупотребљава га. Нпр. ђеда запита:

- Шта велиш, снахо, за Маричићев забран? Да узмемо?

- Како ти наредиш, брато, ти си мушка глава! Она љуби деду у руку, а све друго, што иначе није обичај у нашем селу, и женско и мушко, љуби њу у руку.

После Матије и Радојке још је члан кућевног савета најстарији син Ђедин, Благоје, отац Арсенов. Осим њих трога нико се ни за што у кући не пита него све лепо слуша и покорав се. Ако је Матија однео порез, Радојка отишла цркви, а Благоје да полаже стоци - у кући је као у школи одакле је изишао учитељ. Све је сложено, весело и љупко, и свако гледа том приликом да се добро ишали и исмеје. Како се, пак, које од њих трога појави врата, одмах настаје ред, озбиљност и послушност. Њих троје се погдешто хотимично склоне да се деца провеселе и људи сербез напуше духана.

Ђеда је био... био... како ћу вам казати? Знате: стар човек - готово дете! Прсне неких пута за најмању ситницу грди, праска, па богме хоће и да удари. А некад, опет, мекан као памук, тражи само да милује децу, даје им по десет пара и ни за шта се расплаче.

Нпр. каже:

- Ето, ја остах као суво дрво у планини! Па удри ридај. Младост - лудост, старост - слабост! Сутрадан по пијанству Арсенову дође Благоје Радојци сасвим озбиљна лица:

- Стрина! Овај наш Арсен, прости ме, замиловао ону Бурмазовићеву вижљу!

- Арсен?... То онај што смо га летос замомчили?

- Тај!

- Велиш, ону Бурмазовићеву вижљу?

- Ја!

- Аноку?

- Њу!

- Није она за нашу кућу!

- Није, и ја велим! Али он, прости ме, занео се баш зорли. Прича ми Велинка да је синоћ нешто ружно чинио.

- А шта?

- Немој ти, молим те, причати ђеди!

- Не дај Боже!

- Ама Велинка вели: опио се, па псовао и претио да хоће да убије Вилипа Маричића; јер он, знаш... обилази тамо.

- Нуто-де!

Баба се замисли. Најзад одговори:

- Ја ћу већ поменути ђеди; да видим шта ће он рећи!

- Немој ти, молим те, помињати што за оно!

- Бог с тобом!

Кад Радојка после све исприча ђеди, он се замисли, замисли. Најпосле мрдну обрвама:

- Знаш, снахо, све је тако! Ама ја сам слушао од старих људи да не ваља деци кварити така посла. У нас је, хвала Богу, велика кућа. Не верујем те нас неће бити осамдесет душа.

- Има, богами, и више!

.- Има, хвала Богу! Па да ако се она једина поведе за другом децом!

- Дај, Боже!

На неколико дана после тога казала је Анока једној својој другарици: - Знала сам ја да све мора бити по мојој вољи! Нема, море, оваке девојке ни до деветог села! - Онда извади из недара кутијицу с огледалцетом и стаде коврцити золуфе.

Несрећа је то што она, и кад уђе у кућу

Ђенадићеу, оста мазница, као што је и у оца била.

Она зна све најбоље!

Увек мора бити на њену!

Неће да ради што јој се каже. Каже: - Нисам ја то ни у оца радила! Што да ја месим хлеб за цареву војску? Мени и мом Арси доста један!

Женскадија не сме ниједно ништа да прослови. Мужевима се гдешто и потуже, али Радојки и ђеди ко сме што поменути?

Дуго су трпеле и криле своју невољу. Радиле су све за њу и по њеној вољи. У њену држању било је нечега заповедничкога, тиранскога, као да си је морао послушати. Можда је то била и њезина лепота што је тако силно властвовала над женама. Њене јетрве оговарале су је између себе, а заклањале и браниле пред старијима и туђинцима. И Бог зна до које би мере оне издржале без роптања, да Анока, и не саставивши пуних шест месеци у њиховој кући, не узне све више и више беснети. Ружно је чак и причати о неким стварима; нпр. шта је казала кад су је звали да сади купус или кад је која замоли да јој причува дете. Почне напослетку тражити да се друкчије и боље одева. Арсен, сиромах, каже јој: да ђеда и Радојка купују сву робу, и да он не сме ни поменути ђеди да њојзи само купи нов срмали-јелек; али он одговори да за ђеду није ни пошла и да ће она ићи своје оци и искати да јој он купи, јер јој је муж дроња и не сме јој узети ни шиватке док не пита онога старкељу. Арсен се нашао на муци. Да му је само да га не погледа оним очима, а он би њој судио. И понегда тури руку под појас, заглаба чибучић, а батину узме преко среде; али чим она погледа и дигне нос, а он се упаради као да стоји пред владиком.

Тако она све више и више бесни и баш хотимично иде уз нос. Пусти псе у кухињу, па поваде све месо из лонца. Не пази кад заврће славину на бурету. Хлеб јој прегори, да се цела пећ мора бацити свињама. Облачи стајаћу робу радним даном. Ни главе не обрће да види шта раде деца, и због ње је Јованкино дете и упало у кречану. Ниједне јетрве није оставила да јој не издене име. Радојку зове церима, а ђеду јевтика. Сваки дан све веће чудо и покор, а кад јој ко штогод помене, она одмах прети да ће да се врати оцу. Женама већ догрди, и кад Анока једном, кад је требало да буде редара, оде на вашар, оне се скупише у тајну седницу.

- Ја не знам, друге, шта смо ми Богу згрешиле да ово патимо!

- Ни ја, богами.

- Богме је ово напаст и невоља!

- Један нам Бог само може помоћи!

- Ово овако не може остати. Аја!

- Да кажемо баби, а она ће ђеди!

- Па кажи ти, Селена!

- А што ја?

- Па је л' ти казала да си јој украла белензуку?

- Е, а зар теби није казала да ти је муж дивљи поп?

- Па казала је и Мирјани да се довела из глади!

- И Велинки да је родила копице!

И тешко би се жене и опет одважиле да кажу да Радојка све то већ изодавно и не слуша и не гледа и да није сам Арсен сутрадан, кад је она свој нов новцат јелек исекла на дрвљанику, отишао ђеди на тужбу.

Арсен је тих човек. Од детињства научио само

слушати. Ни дрва он не уме продати док му код куће не кажу: колико да иште и пошто да да.

Ђеда, кад Арсен уђе к њему, сеђаше сам у соби. Како ништа друго не може радити - он коми грах.

Арсен скиде капу и приђе руци.

Ђеда се нешто намрштио. Не диже главе, не даде му руке, само сувопарно промрмља:

- Жи' био!

- Ђедо, молим ти се, ја... није вадје... образ под ноге!

Деда га намрштено погледа.

- Ја, - настави Арсен - није вајде... немој што да се љутиш!

Ђеда сасвим издиже главу, срдито отури од себе саћурицу с грахом и на безуба уста љутито истресе:

- Знам ја то све! А какав си ти, море, човек? Зар си се ти нашао с оном... оном... Малко ућута.

- Оном... једном... Зар ти да ми растуриш кућу? Арсен туњез, скамени се кад чу да ђеда све зна. Глас га издаде:

- Молим ти се, ђедо, ја не знам шта ћу! Опрости ми! Он пође руци. Деда трже руку:

- Одлази, немој ми поганити руке! Зар си ти мушко? Арсен окрете главу зиду и заклони очи рукавом од гуња:

- Ради, вала, од мене и од ње шта хоћеш! Мене убиј, а њу отерај! Да ти је богом просто! Немој ме само отурити од себе, живога ти Бога!

Ђеди задрхта мало брада.

Он хтеде да прикрије своју узбуђеност. Господствено се устури, диже главу у таван и накриви је мало:

- Видиш, синко, сам си је изабрао! Јесам ли ти ја казао ни дела, ни немој?

- Ниси, не дај, Боже! Свему сам сам крив. Ђеди поново полете брада носу. Он се поново укрути да изгледа важан:

- Па сад ја да исправљам што си ти укварио!

- Бог, па ти!

- Е, ама ја ево не знам како.

Да је била Радојка, она би опазила како се око набраних ђединих очију показа некака детињско-лукава самопоузданост.

- Како те Бог учи! - рече Арсен.

- А... ти... њу... онако... је ли она теби баш мрска? Арсен се збунује. Хтео би оћутати, ал' ђеда сасвим упорно гледа правце у очи.

- Намћор је!

- Знаш, знам! Ама ја питам: мариш ли ти за њу? Арсен опет ћути. Хтео би да избегне одговор, ал' и ђеда сасвим упорно гледа у очи и ћути.

- Мора бити - рече Арсен - да је Бурмаз здраво мазио! Знаш, јединица му је!

Ђеда као да изгуби стрпљење:

- Чујеш ти, море, шта ја тебе питам?... Питам ја тебе: кажи ти мени, милујеш ли ти Аноку? То ти мени кажи!

Арсен подиже главу, тури нос у шаку, стаде вртети раменима лево и десно, и кроза стид а сасвим протегнуто одговори:

- Ја не знам!

- Е, а ти треба да знаш, јер ћу ја по томе да судим, да ти после не буде криво и да не рекнеш овај и онај!

- Јок ја!

- Добро! А сад иди док се ја размислим!

На ђеди, ко уме да чита, могао би одмах познати да је он већ сасвим одлучио шта да ради и да је задовољан својим планом.

То вече, кад седоше за вечеру, поређаше се људи по старешинству, као и обично. Осим Радојке, жене није било ниједне. Оне једу за себе. Само што по две-три служе људе.

Баш је био Анокин ред.

Док друге две уносе и износе јело и наслужују пиће, она се наслонила леђима на врата и чачка нос.

Беда ама баш да је погледа. Сви ћуте. У Радојке бије ли срце - бије! А Анока ништа и не сања!

Пошто се вечера, људи се почеше крстити и чекају на ђеду, па да устају.

Беда отури испред себе комад хлеба, лажицу и виљушку, нож тури у цагрије. Наслони се на лактове, погледа унаоколо по свима, па стаде на Аноки.

Њу нешто штрецну. Отпусти руке низа се. Исправи се и пође напоље.

- Чекај-де ти, кћери! - викну ђеда необично јасним гласом.

Сви се тргоше. Тим истим гласом настави деда:

- Ти, синко... с тобом, чујем ... теби је сасвим неправо у мојој кући и код мог народа!

Ко је још видео да женска глава што одговара? И Анока ћути, али стегла руком своју рођену бутину, и нокти упадају у месо.

Деда опет истим гласом и мирним лицем наставља:

- Ја нећу то, док сам ја жив! Не дам ја да је моја кућа ма за које моје дете робија... Чујем да ти ове жене (он брадом показа пут кухиње)... да ти се ове жене натресају и пакосте! Ал' ја сам овде господар!

Анока виде нешто злобно на ђедином збрчканом лицу. И поред мржње, она први пут осети некакву бојазан.

- Тебе све нешто задиркују. Све би хтеле да ти за њих све ринташ и радиш. Као да си ти дошла из неке голе куће!

Он се начини тако неспретно љубазан и нежан да се Аноки поче коса дизати на глави.

- Ал' ја то не дам! Ја сам стар и немоћан, и тешко ми је самом дијанисати у толиком народу. И ево нећу више, ја сад...

Лице му се избечи, а усне му почеше дрхтати. Он поче страшно и промукло викати:

- Свима вама - слушај и ти, Радојка, и ти, Благоје, и сви остали! - свима вама и вашим женама заповедам да у свему слушате ову овде - руком која цепти као прут показа на Аноку - и нећу ништа да ми ради у кући, да не упрља господске руке. Ни вина да наточи! И убио га Бог који је и за шта не послуша или је и најмање у чем увреди!

Он скочи. Сиромах старац! Величанствен, па ипак смешан и жалостан. Дршће као пиктије кад изиђе напоље.

Сви се прекрстише. Устадоше. Чутећки прођоше поред Аноке а све наокришке, бојећи се да је се које не дотакне.

Страшан и ужасан бес раздираше Аноку.

Као поамна улете женама у кухињу:

- Јесте ли чуле, ви?

Жене, па да не чују.

- Ја хоћу сад да ми се простре под липом. Хоћу ђедино шилте, Радојкин узглавак, Благојев губер; и

хоћу ти, Петрија, што ти је брат на робији, да узмеш подупирачу, па да растераш кокошке с липе и да сву ноћ стојиш више мене. А ко не послуша - "убио га Бог!" Еј, бре, јесте ли чуле?

Боже мој! Баш је човек неки пут гори од живинчета.

Нико не рече ни речи. У све је ушао неки страх, а поврх свега ђедине речи: "Убио га Бог!"

Арсен побегао чак на гумно. Турио главу међу крстине, па шмиче. Залуд му је - није сан губер, па кад хоћеш да га навучеш на главу.

И наместише Аноки да спава.

Јес', ал' није тако ласно заспати, као што је мислила!

Што никад није било, то она сад осети самоћу! Па још без крова над главом, на бесном коњу без узде, на лађи коју љуља ветар, а крманаша нема. На њу кидише бесно и њено рођено срце, а нема ко да га одбије. Свет се преврнуо и она стоји стрмоглавце.

Ал' пасјалук не попушта:

- Шта дремаш, рђо, кад ја заповедам? Зар хоћеш да те Бог убије?

Месец изгрејао на подне. Све је умрло, ал' убрзо оживи, а на Анокино се срце све више свија и гнезди нешто мртво.

Овако не може остати - ал' шта да ради?

Да се врати оцу - шта да му каже? "Деда заповедио да ме слушају!" - Аја, куда ће оцу? А ноћ све више осваја, и најзад и она ће проћи, блеснуће дан и сунце огрејати, а она, несрећница, куд има погледати? - Да бесни још више - куд ће више? Да се мири, - како? Зар да се понизи? Аја!

Мисли се испрекрштају као жице на шареници, изаперу се, исплачу; умор савлада страсти, и љубав, и мржњу, и глад, и жеђ. Кад се на капке од очију навалише читава брда, а они се ипак не могу да склопе - тада јој би тако тешко, несносно и дуго, да би да јој је, пошто-пото, једним махом да преврне свет, да тури главу под воденични камен, па да заспи, ма и мртвим сном!

Али сну не заповеда ђеда, нити се он боји његове клетве!

Анока се диже. Погледа тамну слику Петрије више себе. Напрасно јој се нешто преврте у грудима. Сасвим изненадно, а бескрајно силно, нека хришћанска жица зауја у њеним грудима:

- Петрија! Иди спавај!

Петрија ништа не рече. Баци подупирач и пође.

- Петрија!

Петрија претрну и стаде као укопана.

О, Боже, где нове сласти! Каке су мисли, куда се то носе?

- Петрија, сестро, опрости ми!

Женско срце одвугну, задрхта и расплину се:

- Анока, душо, да ти је богом просто!

- Петрија, сестро...

Она је дохвати за руку, посади је поред себе, загрли је, и обе се заплакаше.

Како слатко јецају - као сисанчад!

Све ћути, ништа се под нагим богом не чује; само се њих две загрлиле, јецају и љубе се. Анока њу где стигне, Петрија њу у врат и у чело. И месец као да је надигао оне његове обрве.

- Петрија, срце моје, ја ћу да умрем! Ти ћеш ме,

сестро, укопати! Метни ми доста босиока. Загризи и једну јабуку, па тури у сандук! Нико ме више не воли до тебе!

- Чути, лудо моја, како те не воли? Сви те воле!

- Јок, јок, знам ја!

- Како знаш, радости моја, кад ти с нама ниси досад ни говорила? Ја бих пре умрла него што бих дала да ти неко рекне окорне речи!

Опет обе јецају и загрле се.

- А ђеда?

- Деда је, душо, стар и добар. Иди ти само њему, сама тако, па да видиш!

- Добро, идем!... Збогом, срце моје, ако умрем.

Петрија јој метну руку на уста.

Анока скиде руку и сави је себи око врата:

- Ако умрем, немој ме по злу помињати! А сад иди молим те!

- Нећу ја тебе оставити док сам жива!

- Али ја те молим, као што се Бог моли!

- А ти куда ћеш?

- Пусту ме! Тако ми је слатко! Пусту ме, тако ти Бог помогао, тако ти твога детета, пусти ме! Не знаш како ми је!

Петрија се клони за вајат да мотри куда ће Анока. Али ноћ још царује, те не може видети како Анока оде код врата од ђедине собе и седе на праг.

Ни ђеда није сву ноћ тренуо.

Први петли запеваше, први весници новог дана и живота. Аноки се никад досад није њихова песма учинила тако лепа.

Деда се диже, отури губер, прекрсти се, подави ноге пода се, па оста сам у мраку, седећи на кревету и претурајући свакојакe мисли.

Други петли запеваше.

Деда уста и пође на бунар.

На прагу, а тек кроз расвитак, опази људску слику.

- Ко си ти ту?

- Ја сам, ђедо, Анока! Хоћу да умрем! Опрости ми, ако можеш!

Деда претрну и заљуља се:

- Дијете, грехота ти је од Бога! Видиш овај перчин! Ни у овце није белји!

Анока ухвати пеш од гуња којим се ђеда беше огрнуо и пољуби га:

- Ја сам ти грдно згрешила, ја сам ти кућу замесила. Опрости ми, ако знаш за име божје!

Ништа лакше него старца расплакати. Њему грунуше сузе. Оберучке је дохвати за главу и пољуби:

- Ходи овамо!

Она уђе за њим у собу.

- Седи ту!

Она седе на клупицу, ђеда на кревет. - Деде мало коми тај грах! Она коми грах.

Деда задовољно гледа како она коми.

Обоје ћуте, ништа не говоре, само срце чини своје и дан осваја.

- Хајд' сад овамо!

Она пође за њим у коњушницу и положи како јој он казиваше свима коњима. Нити се она што боји, баш ни Благојева брње што хоће и ногом и зубима.

- Хајд' сад овамо!

Опет је одведе до свињца. Она разби девет бундева и баци свињама.

Чељад се испробуђивала, поустајала, па бојажљиво и с разрогаченим очима пристају за њима

двома, али се добро чувају да их они не опазе. Арсен се тако упрепастио и збунио, да се попео на орах, сакрио се у лишће, па гледа невиђено чудо.

Деда се подмладио. Чисто поцупкује кад иде.

- Хајд' на бунар! Дођоше на бунар.

- Вади!

Анока извади кову.

- Сипај!

Анока захиће вргом и ђеда целу кову испљуска по лицу и по глави.

- Обриши ме!

Анока расплете косу и стаде га сушити. Ласно је воду обрисати, али су слабе очи у старца, и сузе капљу без престанка. Ђеда угледа неколико њих у двору:

- Хајд' овамо, ви! Што се не умивате? Ви'ш, Анока чека да полива!

Детињско неко достојанство царствоваше на његову лицу.

- Сви, сви! Свима ће она, сирота, полити! А да она неком, рекне: "Полиј ми!", било би триста чуда!

С бојажљивошћу прилазе људи и жене бунару, и као каква господа, сваки, пошто се умије, каже Аноки: "Хвала!"

Арсену се разведри пред очима. Приђе и сам бунару, раскорачи се, наже се напред, а руке подметну:

- Деде!

Она поче поливати.

Арсен на деветом небу!

- Ама, како то поливаш? Све по запонцима!

- Неће, неће! - Она му левом задуже рукаве, а десном нагиње врг.

- Е, жива била!

Петрија трчи од једне јетрве другој и сва умазана од суза шапће нешто, млата рукама и лупа се по прсима.

Деда све навијајући се уђе у своју собу. Отвори ковчег и извади један ђердан од некаквих старих орлаша. Тури ђердан и један убрушчић у недра и дође поново бунару.

Сви се беху умили, а свима је Анока поливала.

Све се обукло у неку тајну свечаност и сваком зуји у ушима нешто налик на: "Глас госпдењ на водах." И само да негде затрешти прангија, све би се узело крстити.

Деда с безазленим достојанством погледа по свима. Сиромах, сиромах старац!

- А њој нико да полије? Сви потрчаше кофи.

- Сад, пошто ја кажем. Сад волим и сам поливати. Деде, сине, умивај се!

Не зна се да л' њему више дршћу руке, ил' Аноки срце. Обриса је својим убрусом. Обеси јој ђердан о врат:

- Све она, сирота! Ал' ја вам кажем, пазите што сам вам и синоћ казао: "Ко је и у чем увреди, Бог га убио!"

Људи! Истина је да се и небо неких пута чисто осмешкује и радује. Двоножац га гледа, шири руке, те му звезда пече под леву сису и душа се као невидљив тамјан пење и везује за небеско кубе. - Јес' богами!

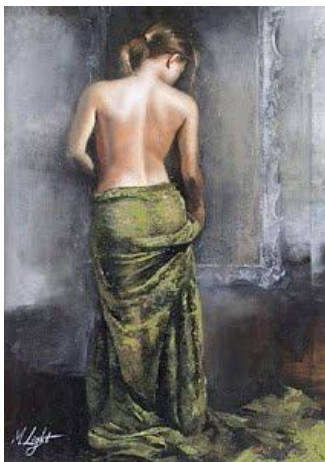
На нову годину 1881.

ДВЕ КРАТКЕ ПРИЧЕ

Сунчица Радуловић Торбица

КИШНО ВЕЧЕ

Сив је Дунав био тих дана, мутан и немиран. Ускомешали се таласи и љутито секли један другог. Облаци су претили да се сруче у воду. Гомилали су се и претеће притисли небо на рубовима, ширећи тмуран плашт над реком и градом. Нина је безвољно устала са клупе забринута посматрајући намрштено небо. Леден ветар хладио је њене образе и продирао кроз тканину огртача. Само топао кестен грејао је гараве прсте, а она као да није марила много због жестине и љутње олујног неба. Ужурбано је ипак кренула са кеја, када се изнад њега силовито усковитлао облак лишћа, док се звук њених потпетица губио у гудању и хуку ветра. Капи суморне кише клизиле су лагано низ образе, попут суза које су се излиле предходне вечери, након дуге расправе са Марком. Као да се невреме из њених вена и груди проширило на све што је окружује. Хтела је да јој вода однесе немир и испере тугу из очију, али су је узбуркани таласи само враћали у стварност. Ветар је сурово подсећао да јој се неће допасти сви одговори за којима трага. Попут жаока је пустила речи, обузета таласом љубоморе коју никако није научила да обуздава и сада је морала да се суочи са празнином која је након тога остала. Давала се потпуно, до последње честице, али је изгледа отимала а не

uzimala ljubav, zaboravljajući da svako voli na svoj način. Bunila se i izvirala spoznaја da sve to vodi u posesivno i opsesivno komadaње ljubavi. Ali kako da sada vrati vreme i речи и на познатој хартији испише жељену причу мастилом које се може кориговати? Како поново прећи реку, а претходно си непромишљено срушио мост разорном жестином? Спуштене главе увучене у оковратник, склањајући бичеве влажне косе, угледа изненада врхове познатих ципела. У неверици је посматрала прилику која се неочекивано створила испред ње. Одлучног корака и топлог погледа Марко је снажним рукама привукао у топлину свог капута, а откуцаји његовог срца су надјачали звук ветра. То је била мелодија која је вратила облаку спокоја. Ужурбано, под снажним налетима ветра, клизили су у сигурну топлину зграде. Скидао јој је хладну, влажну одећу и вадио залутало лишће из замршене косе, пажљиво, нежно и полако. Сваки његов покрет био је мек и свilen. Истовремено је смиривао и узбуђивао. Волела је његове прсте у својој коси и онај осећај када се у њој потпуно изгубе. Док је Марко гледао чежњиво, нежно и страсно, пожелела је да игра његових прстију никад не престане. Утонувши у непрегледне дубине сивих очију препустила се блаженству и игри постајања и нестајања. Није

престајао да је љуби док скида и последњи део влажне одеће. Њени дрхтаји су нестајали у топлини снажног загрљаја. Он је удисао њену кожу у којој су се још у траговима осећали мирис кише, ветра и лишћа и шапатам разнео туробан облак мисли. Топли пољупци клизили су јој по кожи врата и груди док су се прсти стапали са топином његове коже, лутали леђима и бедрима. Удахнула је страст из његовог погледа и пратила жељу из покрета, која се у њеној огледа. Попут страственог пијанца испијао је страст са њених груди док га је грлила, привијала и жедно тражила сласт дугих пољубаца. И јача је била ова олуја љубави у чијем су вртлогу од оне која је куцала и претила пред вратима. Дозивала га је шапатам, гладно, као да се боји да ће у трену нестати... Шапат је нестајао у уздаху, али је он читао њену жељу из тела које трепери и сомотастим бедрима која горе. Пламен се претварао у светлост док су се спајали пупољцима љубави у пијанству од ког не желе да се отрезне...

АНИН САН

Сан се лењо одвајао од Ане. Крене па се враћа, носи, збуњује и напакон одлази. Још је у траговима на њеним трепавицама. Пољубац ноћи је топао, дуг и још вуче у ходнике страсти. Да ли је то био сан, љубав или фатаморгана жеља настала у измаглици самоће? Мирис и топлина коже под образом подсети је да је заспала на његовим грудима. Подигне поглед и утоне у његов, озбиљан, топао, дозивајући. Уронили његови прсти у косу и губили се у њој, па је вуку у неке дубине из којих се тешко иде назад. Као додир лептира, осети

пољупце на својим капцима и отвори очи умивене љубављу. Нестајала је у предивном плаветнилу његових зеница. Одједном осети светлост, топлину, блаженство и схвати да је то осмех на његовом озареном лицу утонулом у њено.... Питала се колико ли је дуго будан и посматра је? По одсјају ока, рекла би да се утисла у дно зеница дубоко и да ту припада одувек. А можда је то само њена жеља, која прати траг мисли, па је прочитана нашла одраз у прозорима душе? У трену он избрише сва питања таласима нових пољубаца. Губиле су се све мисли као трагови стопала у песку који нестају у пени. Дуги су се прсти поигравали праменовима Анине косе, волели се са њеном кожом и писали по њој најлепши сонет, само њихов, онај који се ишчекује и памти. Њени су прсти били жељни његове коже која је чекала и ношена таласима страсти водила у страствен танго тела која су му се препустила. Плесали су прсти и тела праћени музиком срца у ритму жеље и уздаха. Слепљених чела, са длановима око његовог врата, сваки њен покрет, пратио је његову жељу из даха прочитану. Запљускивали су тела таласи страсти и подрхтавали између жестине и нежности покрета. У тој игри где границе жеље не постоје, где мисли наилазе на ехо у оном другом а чула пробуђена дарују потпуну слободу души да буде своја и такне се са другом, нестајале су границе времена. Зароњене главе у њене груди, уснама је призивао уздахе и шапат који она воли. Нестајали су њени дланови у дну његових леђа, где су се утиснули прсти, шапућући чежњу и терајући немир. Позивала су бедра на додир и препуштала се као обале реци љубави. Израњала је из те реке нека

друга Ана, само њему позната. Заробљена а ослобођена у страсти, дивља а мека, своја, али његова. Нестварно је уз њега увек постајало стварно. Било је тако лако тонуту са њим у дубине а затим дотаћи висине. Извлачио је из ње речи, стихове срца, нектар и огањ, држао их, присвајао и стапао се са њима. То је био космички плес, небо на длану. Вечност у тренутку. Удахнули су једно друго у пољупцу тих висина и остали овијени тим баршунастим осећајем, испреплетени и окупани божанским слаповима. Гурала се у тај мир, израњала, жуљала мисао из стварности. Размишљала је о дану који је израњао, лицима и животу који чекао иза врата. У тишини, као и увек њихове мисли се срећу и препознају. Љубио јој је дланове и нежно извукао из постеље. Под снажним млазом воде, међу пољупцима недостајало је ваздуха, све је остало било ту. И осећај тоpline, задовољства, мира и прожимања. Нежно је купио капљице са њене коже пешкиром и вратио је у постељу. Покрио је само погледом док се облачио а затим спуштао кишу пољубаца од темена до њених стопала. Неволно устаје са руба постеље, а у погледу дуга и спектар боја његове душе. Вратио се по заборављени пољубац, без кога не би могао да откључа дан и нестало иза врата. Утонула у постељу која је била обојена његовим мирисом и топлином, још мало је желела да удахне и сачува све нијансе и мелодију ноћи!“

Сунчица Радуловић Торбица

Суштина поетике | часопис број 9

О КЊИЗИ И МОТИВИСАЊУ УЧЕНИКА ЗА ЧИТАЊЕ

Пише: Јелена Глишић, учитељица

Чим смо научили читати, добили смо онај златни кључ којим можемо откључати врата свих тајни, скривених у неисцрпној ризници која се КЊИГА зове.

О значају књиге и потреби читања говорили су од давнина најпознатији умови свијета, а који су постали познати баш због тога што су се непрестано дружили с књигом. Књига је величанствена творевина, неугасива свјетилка која нам освјетљава путеве у најудаљеније просторе и у давно минула времена. Међу њеним корицама сачуване су највеће мисли, све вриједности људске културе, све патње и радости, добро и зло, нагомилана искуства различитих свјетова, сазнања и достигнућа до којих је досегао људски ум од искона до данашњих дана.

Будући да је на својим страницама сачувала сва искуства минулих вјекова, књига је значајно убрзала развој човјечанства. Извојевала је

побједу над смрћу и сачувала трагове који су надживјели пролазност. Преобразила је, продуховила, оплеменила и култивисала човјека. Сачувала је и дух оних народа који су давно нестали, а тај дух је, једино захваљујући књизи, остао неуништив. Човјеку је једино књига омогућила да премости вријеме и простор, да стигне у дубине давнопрошних времена, у најудаљеније предјеле, да оствари своја узвишена стремљења, свој давнашњи сан.

Добре књиге су сачувале своју вриједност у свим временима и у складу су с њима. Оне су вјечне – вијекови и људи се смјењују. Никакве мијене на њих не утичу, али оне мијењају свијет. Познати педагог Јан Амос Коменски је рекао: „Кад не би било књиге – били бисмо сурови и нејаки“. Књига је, дакле, наш најпоузданији учитељ, пријатељ и добротинитељ. Неуке учи, нејакима даје снагу и крила, опомиње нас да цијенимо људе као и себе саме, покреће наш ум и љубав према човјеку, подстиче нас да уживамо у даровима природе, помаже нам да се снађемо у вртлогу живота.

Прашњава књига је најтужнија, јер је одавно нико није отворио. И заиста, ако је затворена, књига је мртва. А чим је отворимо и запутимо се у њен садржај, она оживи. Мисли нам се почну ројити, наша машта добије крила. Књига нас смирује док је читамо, и испуњава неком благошћу, унутрашњом пуноћом и топлином. Када затворимо тек прочитану књигу, озаре нас нова саазнања, видици нам постају шири, пожелимо да прочитамо неку другу, да уживамо и истражујемо још, још и још.

Док читамо, дружимо се са великим ствараоцима, оживљавамо и оне писце којих више нема, а књига коју су створили свједочи да су постојали. Наш дух и мисао сједињују се са пишчевим духом и мишљу:

„Мој пријатељу, мене више нема.
Али нисам само земља, само трава,
јер књига та што држиш је у руци,
само је дио мене, који спава.
И ко је чита – у живот ме буди.
Пробуди ме, и бит ћу твоја јава.

Сад живот мој у твој је руци.
Пробуди ме! Проживјет ћемо оба
све моје стихом задржане сате,
све сачуване сне из давног доба.
Пред вратима живота ја сам просјак.
Чуј моје куцање! Мој глас из гроба!“

На читање и књижевност се треба навикавати од дјетињства, почевши са пјесмама, бројалицама, успаванкама, баснама, бајкама. То су прве књижевне врсте с којима се срећу дјеца, а које им родитељи преносе. Они су први који дјецџ усађују осјећај за лијепу ријеч, за књижевност.

Шта је са школом? Подстицање ученика да још од првог разреда основне школе самостално читају белетристичке садржаје требало би да буде посебан задатак у наставно-образовном процесу. Полазећи од чињенице да ученик основношколског узраста није

изграђен читалац, неопходно је континуирано и систематско подстицање његовог интереса за самостално читање.

Књижевно дјело, читалац и писац три су основна чиниоца, три водеће покретачке снаге које пружају највише подстицајних извора. Али, поставља се

питање: како у том комуникацијском троуглу пронаћи мотив који ће покренути читалачку радозналост код ученика? Основни је проблем, дакле, у сљедећем: како ученика подстаћи да се преда читању, како га довести до оног нивоа на коме се он почиње добровољно препуштати привлачној снази умјетничког дјела, како радозналост тог младог читаоца довести до оног степена када он постане самомотивисан за читање. Овај пут је дуг и тражи умјешно и стрпљиво методичко вођење младе личности.

Врсте мотива који подстичу жељу за читањем код младог читаоца, према Милији Николићу (*Методика наставе српског језика и књижевности*, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 1992), су:

Мотивисање одломком
подразумијева да се из напознатог дјела прочита

неки одломак који у себи садржи привлачну моћ која ће да мотивише ученика, распламса његову радозналост и жељу да прочита цјеловито умјетничко дјело.

Мотивисање опрекама постиже се ако се из књижевног дјела прочитају два одломка у којима су садржана два опречна значења.

Подстицање познатим дијелом умјетничке цјелине остварује се тако што се ученици подсјећају на већ познати дио (одломак и сл.) из дјела које би требало да сада прочитају у цјелини.

Једно дјело изазива радозналост за друго ако знамо да су ученици већ прочитали нешто од писца до најаве лектуре (дјела) тога писца које би требало да прочитају.

Одабрано дјело изазива радозналост за циклус и збирку, на примјер, ако на часу лектуре обрађујемо епску народну пјесму *Кнежева вечера*, ученици се могу подстаћи да прочитају више пјесама или све пјесме из косовског циклуса.

Мотивисање по тематској сродности подразумијева преношење радозналости са дјела једног писца на дјело другог аутора ако су њихове теме сродне. На

примјер, родољубиве пјесме Јакшића, Шантића, Дучића и сл.

Снажење радозналости у оквиру књижевног жанра често се развија посредством жанровске сродности књижевних дјела. Подсјећањем нпр. на познате бајке с којима се читалац раније упознао, подстиче се његова радозналост и жеља за читањем других бајки.

Популарисање дјела умјетничким утисцима постиже се ако читалац, који је већ прочитао неко књижевно дјело, своје утиске о прочитаном дјелу увјерљиво саопшти одјељењу и на тај начин и код осталих покрене радозналост за исто.

Најављивање привлачности умјетничког свијета остварује се ако наставник укратко истиче примамљиве мотиве с циљем да своје одушевљење пренесе на ученике, будући на тај начин њихову читалачку радозналост.

Подстицање радозналости књижевном критиком је популарисање књиге, која се препоручује, неком афирмативном оцјеном неког књижевног критичара или дијелом критике дотичног књижевног дјела.

Изазовност опречних судова може се постићи истицањем супротстављених

опречних оцјена о том дјелу. То може подстаћи ученике да читајући дотично дјело сами дођу до истине, што најављује и борбу мишљења, а самим тим и динамичну расправу на часу лектире.

Свједочење писца о својим дјелима такође може подстицајно дјеловати на тај начин што ће се ученици директним сусретом са писцем или његовим писаним исказом упознати са његовим стваралачким побудама које су га мотивисле да напише дотично дјело.

Од доживљене стварности према умјетничком свијету је поступак који се реализује подстицањем ученика да својим доживљајима из непосредног живота и природних појава са већом радозналешћу приступају књижевном дјелу које би требало да прочитају.

Позоришна, филмска, радио и ТВ изведба покренуће ученичку радозналост ако им се благовремено најави да ће након читања дотичног дјела бити у прилици да слушају односно гледају то исто дјело у једној од назначених изведби, као што је нпр. Ђопићев роман *Орлови рано лете*.

Сугестивна моћ музике емотивно и благотворно дјелује на уобразиљу

читалаца. Нпр. Замјева пјесма *Тихо, ноћи, моје злато спава* бојом звука, ритмом и мелодијом покренуће код ученика интрес и жељу да прочитају његове збирке пјесама *Ђуићи* и *Ђулићи увеоци*.

Изложбе књига, књижевне приредбе и награде могу бити добар подстицај ученицима да пожелe прелистати књиге које су обично изложене у учионици, школском ходнику или читаоници

Афирмисање читалачких способности начином обраде књижевног дјела остварује се активним учешћем ученика у тумачењу умејтничког садржаја гдје им се пружа могућност да искажу своја усхићења и доживљаје. Уколико је на часу створена таква атмосфера, у којој ученик поводом прочитаног дјела без устезања може испољити своје емоције, афирмише се и постиже основна сврха читања. Још ако се уз то похваљују и истичу њихови оригинални ставови и вјеродостојни судови, онда је читање за њих постало изазов за потврђивање њихових личних способности.

Смомотивисање и економично поступање су највиши домети за којима би требало тежити у примјени свих претходно наведених мотивационих поступака. Ако су се код ученика развиле унутрашње побуде за читање, то значи да је он самомотивисан за читање. У том случају сувишни су сви спољашњи подстреци за тај чин.

Нужно је у том случају и економисање временом. Самомотивисане ученике требало би подстицати на истраживање и анализу књижевног дјела. Тако ће се они постепено припремати за критичко преиспитивање онога што су прочитали и оспособљавати се за самостално стваралаштво.

Ако жеља за свакодневним читањем постане стална потреба наше дјеце, онда смо на правом путу. У том случају, књиге се неће читати зато што се морају, што неко некога на то тјера, него зато што се жели, што су нова сазнања та која призивају.

Пише: Јелена Глишић, учитељица

ПЕСНИЦИ - НАШИ САВРЕМЕНИЦИ

ОМЧА ОД СНА

Мравињају мисли атарима душе
Вредно сакупљају сећање
Умиле јар и бесни тон дана
Немим дахом пут усмере

Вртложним сном будни радници
Сакупљају време жеља и нада
Додају слада неумитној реци
Сплетеном путу пелина и меда

Медни корак у пелину спава
Чилије душа траје у бурама
Сећањем лепи делиће дана
На путу пелина у омчи од сна

Вера Нада

ВИНО, ТИ И ЈА

Кад сам ти дошао уредан и озбиљан...
и рекао да те волим –
ниси ми поверовала.

Кад сам ти дошао луд и смешан...
и вино ти је рекло да те волим –

поверовала си.

Онда си рекла да и ти мене волиш –
и вино ти је поверовало.

Сада, кад смо заједно,
зашто ми забрањујеш да га пијем –
кад без њега
једно другоме не верујемо на реч?

Вино нас је спојило – вино нас раздваја...
О вино, причест си и отров!

Бранислав Чурчов

ПРОЛАЗНОСТ

Ја знам да тело моје није вечно
појешће њега црне земље тама
али нек песме моје вите лете
оне су мени и снови и јава.

Сви смо ми били шетачи земљом
кројили путе, крчили жбун
ал` све у амбис нек оде клети
иза нас опет затрављен друм.

Ми само знамо сјати у часу
наша је слава лептиров лет
када нам сутра подвежу главу
нема нас по чем` памтити свет.

Новак Вељовић

КЛАЦКАЛИЦА

прво смо жути од среће,
затим са бисерним очима седимо у мраку,
и на крају смо као платно:
бели
празни
бесмислени.
јуче је неко дошао
и нацртао осмех на сваком облаку.
већ данас ће отићи
и понети сав ваздух са собом.
једно јутро донесе олакшање
а друго јутро ноћне демоне
који настављају игру и по дневном светлу.
горе-доле.
никад краја.

Марта Васић

СТАВИЋУ СВЕ НА СВОЈЕ МЕСТО

Ставићу све на своје место -
књиге, слике, твоје ситнице
у фијоци поређати наново.
Прозор заглавити
да се не затвори -
птице су стигле!
Унећу рубље, да не покисне -
може и киша да сврати;
столице наместити око празног

стола.
Оставићу светло,
врата откључати.
Све ће бити као да је неко ту.
Спустићу главу на јастук -
и за трен оседети.
А, ти, ако случајно свратиш -
не буди ме.
Сећај се,
да ти не буде жао
што си отишао рано,
што те одавно овде нема.
Видиш - све би било исто!
Врати се тихо и...
не затварај прозор.

Јасна Ђурђић

АБОРТУС

Не пожели ове уздахе да чујеш,
кад из очних дупљи сузе ми потеку.
Плод утробе, мајко, своје кад затрујеш,
мртвим те рукама обгрлим, далеку.

Могоа сам бити Човек да ме славе,
убила ми клицу, опростила душа.
Усиљеном смрћу чедо обезглаве,

док у крви твојој лик ми се пенуша.

Стрепиш ли од дана који тек долазе,
ноћи кад помислиш, отварам ти врата?
Гроб ти немам, мајко, анђели ме пазе,
одрекла се мене, сад те језа хвата!

Кад упалиш сама себи задњу свећу,
и мисли ти навру, кајања што море,
мајко, ја и други пут због тебе мрећу,
само да небеса срца нам отворе.

Ја сам извор свега, космичке лепоте,
сви на крају буду у мом царству гости.
Ти не брини, ја се молим за грехоте,
Боже, погледај је, мајка је, опрости!

Саша Мићковић

ПЕСНИЦИ - НАШИ САВРЕМЕНИЦИ

ГРАД СЛАВУЈА

У огледалу
хаљине шуме јутра -
Сунце.

Прве сребрне тице
долазе у завичај.

Млеко облака окупало
ланени ћилим долина.

Фрула је лудовала.

Запамтио сам најлепшу шипарицу
обучену у небеску хаљину.

Сребрни дан
зелену кошуљу облачи.

Чобани не хају
пси не лају.

Шума
град славуја
свет привлачи.

(1964)

Бора Д. Симић

ЉУБАВ

Крваре табани
Док ти долазим стазом
Посутом цвијећем

Али храбро газим

Крваре дланови
Док дрхтаво њежну ти
Кожу мазим

Али све си моје

Крваре усне
Док страсно љубе
Вреле твоје

Али боли крију

Док уздаси носе
У провалије душе
Со из очију

Јелена Глишић

ПОЕЗИЈА ЗА ДЕЦУ

Пише: Јелена Глишић

ЛАКОМИСЛЕНОСТ

Била једном једна овца,
имала је много новца,
траву, сијено није јела,
радила је шта је хтјела.

Маму, тату, и не слуша,
цигарете, вино куша,
код куће је никад нема,
несташлуке увијек спрема.

Ал` кад младост брзо прође,
сиромаштво овци дође,
нико за њу ни не хаје,
не вриједи јој што се каје.

МИШИЈА СРЕЋА

У шупици старој
спази мачка миша,
па кô ловац прави
на њега јуриша.

Ухвати га спретно,
у ваздух га баца,
е баш срца нема
та шарена маца.

А тај мишић тужни
једва да је жив,
да л` ће данас страдат`
ни дужан, ни крив.

Ма ваљда ће имат`
барем мало среће,
маца да га поједе
и хоће и неће.

До игре је мачки стало
и од ручка много више,
гле, као да хоће
да јој мишић збрише.

И кад маца опружи се
и на леђа леже,
зграби мишић прилику
па хитро побјеже.

БАКИНА ПРИЧА

Расприча се бака,
весело и живо,
како некад давно,
у школи је било.

Како свеске, оловке,
ил` бојице разне,
нико није имао,
осим справе важне.

А та справа бјеше
рачунаљка лака,
од дрвета направљена,
баш за сваког ђака.

И још табла дрвена,
зелена и мала,
са спужвом и кредом,
не, то није шала.

А у џепу носила се
једна кора хљеба,
кад у школи огладни се,
храна ђаку треба.

Прича тако бака
с осмијехом на лицу,
док за школу пакује
с унуком торбицу.

ЛОПТА

Шта би дјеца могла
да им лопте није,
кога би тад рука
ил` нога да вије?

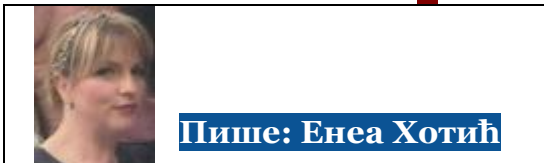
Зато треба хвала
рећи мудрој глави,
што најљепшу играчку
некада направи.

Јелена Глишић

ПОЕЗИЈА ЗА ДЕЦУ

Суштина поетике | часопис број 9

Сатира код Милована Глишића ЕСЕЈ О "ГЛАВИ ШЕЋЕРА"

Пише: Енеа Хотић

Милован Глишић (1847-1908)

МИЛОВАН ГЛИШИЋ

Најзначајнији дио Глишићевог књижевног рада представљају сатира. Њима је он, полазећи од битних особина реалистичког метода, створио профиле цијелог низа ликова, оцртао значајне друштвене појаве и процесе, освијетлио неке ознаке епохе, без којих би она остала недовољно уобличена, па и осиромашена, и ухватио боје пресудне за продорнију структуралну анализу и цјеловитију слику средине. Претежно је у тим сатирама ријеч о селу, али су се односи и појаве, узроци и посљедице, толико испрептели и усложнили да се град и село често налазе у истом животном опсегу, везани нераскидивим концима међусобних сродности и наклоности, али још и више разједињени супротностима сурове борбе око новчане моћи. Своје сатире Глишић је стварао на мотивима који су били природни одједи друштвене

стварности. Карактеристично је за Глишићев метод што је он неке људе које је описао у својим приповијеткама и лично познавао и пратио њихов рад. Зеленашење, бирократски систем, културна заосталост, примитивизам, паразитски начин живота попова и учитеља, густа огрезлост у сујевјерје, разноврсни и многоврсни пороци у људима и у њиховим односима, проткали су Глишићев текст горчином истинољубивог свједочанства и одредили његову књижевну природу.

По ширини и пространству тематског обухватања једна од најзначајнијих Глишићевих приповједака је приповијетка *Глава шећера*. Композиционо је нејединствена, јер садржи више одијељених тема и више приповједачких мотива, састављајући своју цјелину од овлаш повезаних, понекад тоном и духом различитих епизода, али је синтеза оних особина којима ће Глишић најбоље одразити друштвено-економска и морална превирања, грчења и посртања једне средине и једног времена. Од ироничне безазлености до сатиричне јеткости, од сувог реалистичког податка до карактеролошког уопштавања, *Глава шећера* је истовремено анегдотски снимак једног лукавог поступка, али и процеса раслојавања села, историја пропадања сељака Радана и богаћења капетана Максима Сармашевића, слика удруженог дјеловања бирократске власти и сеоских "интеререџија", па тиме продире у слојевитост тадашњих односа. Цијела приповијетка је у распону двају крајности: једна је како сељаци говоре о казнама на небу, у вјечности, које ће стићи каишаре и зеленаше, а говоре то ради своје утјехе, ради властитог олакшања, јер правде на

земљи нема, а друга је она хучна и бучна слава сеоског ћате Давида Узловића, са скупом паразита и насилника. Између та два крајња руба своје приповијетке Глишић је смејстио ликове и догађаје у једну невеселу фабулу и једну потресну оптужбу. У портрету капетана Сармашевића иронија се остварила и показала у пуном сјају, зазвучала је привидима једне стварности. Под углађеном спољашношћу капетановом, под кринком цивилизованог понашања - што би требало да представља напредак - крије се опак и грамзив дух бирократе. Тај дух ће пронаћи нов начин глобљења сељака, рафиниран у формалној исправности, гледаној споља, и у унутрашњој игри, тврдој и суровој, којом се искривљује закон, изопачавају односи и злоупотребљава положај. Ту је иронија прешла у сатиру, горку и продорну, а писац је остварио незаборавне тренутке своје прозе.

Глишић је посебно скретао пажњу на поткупљивост ситних сеоских моћника и то је описао у приповијети *Глава шећера*. Сељак Радан је жртва ситуације у којој се нашао, наиме, присиљен је да посуди од човјека који је у данашњим оквирима зеленаш. У то вријеме су га звали неко ко даје "интерез", како каже Глишић. Тај Узловић је наводно од помоћи људима у селу, али они у немогућности да му врате све дубље пропадају у глиб живота. Приповијетка почиње прилазом Радана на колима који разговара са професором, чак у једном моменту он се професору и подсмјава и жали га што се бави тим послом (авај, није ли тако и данас?!) У тој сцени

писац уводи и чувену “главу шећера”. Сазнајемо да је намијењена капетану. Радан одлази у кафану и ту почињу да се плету невјероватне приче о сабластима и “нечастивим “ силама које праве проблем сељацима. И Радан ће доживјети епизоду са дрекавцем (дјететом које се чудно смије и послије му се натовари на леђа и окрњи неприкосновену главу шећера). Касније сазнајемо да ће му капетан јако замјерити што је глава шећера оштећена, па не може да је препродаје за пријашњу цијену. Настојаће да се освети Радану тако што ће на слави код Давида Узловића који је посудио новац Радану, да наговори овог да му отме виноград. Писац нам приказује Радана као жртву зеленаша и ситносопственика Максима, који гледа само свој интерес у сарадњи са Ђуком, омиљеним војником, како каже писац. Труљење сеоске средине усљед утицаја струја из већих средина постаје све горе. То је оно што је и основна тема приповијетке - приказати како је мали човјек, неуки сељак принуђен на компромисе, што не размишљајући, што из властите наивности. Дакле, приказан је широк спектар типова људи који живе у истој средини.

Милован Глишић је у овој приповиједи указао на велики проблем који може настати у свим срединама, биле оне сеоске или градске. Наиме, “утицајни” људи, као што је то био капетан Максим или Давид Узловић свој ауторирет и такозвани положај нису стицали својим људским понашањем него потчињавањем других и стављањем у робовску позицију. Уживали су у томе да виде како им се други клањају и уважавају, а с обзиром да нису људи који своју памет користе у нормалне сврхе, повјеровали су

у све наклоности које су добијали од сељана. (Авај, није ли тако и данас?!) Капетан Максим се крио иза своје титуле и вјешто је користио. Кад се оголи његов карактер, остаје само љуштура сасушена на сунцу. Он суштине и нема. Мали је под небеском капом и сличан гмизавцу којег се сви боје, али на крају желе да га се ријеше. Наравно да то уопште није лако и сама свијест сељана је таква да овакав лик може постати неко кога други уважавају. Давид Узловић је другачији, он се перфидно прави да ништа не разумије, а у ствари све разумије, па нас може заварати његово замуцкивање за столом на слави и тобоже несхватање шта то треба да уради Радану. Он је опет неко ко је потонуо због своје немоћи, због “потписивања пакта са ђаволом” (узима позајмицу од зеленаша Узловића), слијепо служи капетану, и гле ироније - окрњена глава шећера му долази главе! Капетан кује завјеру против њега и спороводи је у дјело.

Сатира указује на поремећене односе у друштву, а Милован Глишић је зналачки преточио збивања у малој средини у приповијетку која шаље јасну поруку. Овакве појаве постоје, требамо се позвати на сопствену савјест, послушквати себе, не подлећи утицајима новокомпонованих дешавања и по сваку цијену требамо сачувати породицу која је најјачи штит у свим, па и злим временима која долазе и пролазе. Све може да превари, али породица и истински пријатељи не.

49. КОЧИЋЕВ ЗБОР

Пише: Јелена Глишић

ОДРЖАН 49. КОЧИЋЕВ ЗБОР У БАЊОЈ ЛУЦИ

У градском парку у Бањој Луци, који носи име великог писца и народног трибуна, свечано је 24. августа отворен 49. Кочићев збор. На почетку светковине положен је вијенац и цвијеће испред споменика Петру Кочићу, а овај чин су обавили академик Витомир Поповић, предсједник Завичајног друштва Змијање, који је нагласио да „данас имамо своје уточиште, своју територију, а то је Република Српска у којој српски народ има своју слободу, управо онако како је Кочић у своје вријеме сањао и прижељкивао“, те књижевници Предраг Бјелошевић и Радмило В. Радовановић. Предсједник Народне скупштине РС, Игор Радојчић, пригодном бесједом је означио свечано отвореним зборовима Кочићу у славу.

Занимљив програм за бројне присутне у Градском парку *Петар Кочић* приредили су чланови Централног КУД младих *Веселин Маслеша*, које је сам Кочићевим збором скоро пола вијека, затим

тамбурашки оркестар Здравка Ћосића, етно-група *Траг* и гудачки квартет Академије умјетности Бања Лука. Овом згодом стихове Кочићу у славу казивали су Боро Капетановић, Душан Праћа, Миладин Берић и Радмило В. Радовановић.

Након тога је у изложбеном салону Културног центра Бански двор отворена изложба радова осам ликовних умјетника, учесника овогодишњег Ликовног саборовања *Змијање 2014*.

Гдје год се приређују манифестације из програма Кочићевог збора, значајно је присуство књижевника, учесника зборовања. Али, два су садржаја од изузетног значаја:

Први је одржан 29. августа у вијећници Културног центра Бански двор у Бањој Луци, а са насловом *Кочићу у част* на коме су учествовали писци: Недељко Бабић (Милићи), Предраг Бјелошевић (Бања Лука), Берислав Благојевић (Бања Лука), Бранко Брђанин Бајовић (Бања Лука), Миленко Вујичић (Бања Лука), Наташа Гламочанин (Приједор), Радо Димитријевић (Градишка), Жељко Ђурђевић (Бања Лука), Милорад Мишо Ђурђевић (Дервента), Јелина Ђурковић (Бијељина), Ранко Прерадовић (Бања Лука), Ранко Рисојевић (Бања Лука), Јованка Стојчиновић Николић (Добој), Тања Ступар Трифуновић (Бања Лука), Александра

Чворовић (Бања Лука) и други. „Ако желимо да славимо Петра Кочића, нашег великана и писца, онда можемо да га славимо на један нови начин у складу са временом у којем живимо. Треба да упознамо и окружење и свијет са његовим дјелом, можемо да то учинимо уколико у Бањалуку на Кочићев збор доводимо писце и преводиоце из свијета, што и јесте наш циљ“, истакао је Бјелошевић.

Други је свечани наступ у оквиру свечане академије *Молитва слободи* која је одржана 30. августа, такође у Банском двору. Учествовали су пјесници: Љубица Рајкић (Румунија), Милутин Мићовић (Црна Гора), Виктор Б. Шећеровски (Македонија), Нађа Попов (Бугарска), Новица Соврлић (Косово и Метохија, Србија), Горан Ђорђевић, Драган Јовановић Данилов и Звонко Карановић (Србија). Пјесници су увеличали свечаност својим пјесмама, а те пјесме су објављене и у 38. броју часописа *Змијање* објављеном августа 2014. године. У овом броју Суштине поетике преносимо неке од тих песама:

Љубица Рајкић: СРПСКА СРЕЋА

*Док сам била срећна
као светлосни јерусалимски
Патријарх
нисам знала да ћу остатак
провести у савршеној
несрећи, људи моји.*

Нисам знала
да занимање песник,
и не постији...

Ипак, и тако глупу,
чаушескова полиција ме је приводила
да им објасним термине
„Српски“ и то још „писац“, сине...

Ја сам у своју одбрану рекла:
„Уважени књижевници и фарисеји,
признајем да стоји крст
на мом дому и хлебу.
И ако сам рођена у туђој земљи,
признајем
да живим на српском небу!

Ако сте ме позвали
да ми изнова и изнова све узмете,
да ме учланите у убоге.
Није страшно души мојој.
Српски краљеви Немањићи су
на Велики Четвртак
сиротињи прали ноге.

Ако мислите да ми овом приликом
наплатите ваздух и задњи дах
ништа
нама је бесплатно
Господ дао благодат.

Ако сте наумили да ме

по ко зна који пут
сви силујете и черечите
признајем
да је стравично души мојој, не дај
Боже ником, страшно је души да прође ђавољи
суд и пак'о,
а вама је лако...

А кад смо већ код душе,
да вам објасним:
Србин,
уважени мучитељи,
Србин,
не треба да завиди ником.

Јер је милостиви Господ Исус
паћеницима својим припремио
Свети Ћивот.

Не радујете се, будале.
Сви иду у смрт.

Само разапети иду у живот“.

Милутин Мићовић: ВЛАДИЧИНА СУЗА

Напојен жучи
Од ближњих и даљњих
Азијата и Европљана
Своје судбине

У слаткој ватри пред Творцем

*Слушао је рођене ријечи
Као да га Лијено нема:*

*Изведох Црногорце пред тобом
Љепше но су икад били
Дадох Србима мудрости
Више но што су икад имали
Ставих им мач о појасу
Сјајнији него су сањали*

*На бурној брежини, усамљеног
Појиш ме свештеним лучама, Господе
Док свијет мртвим сном спава
Адским силама надахњује*

*Остављам сироте Црногорце
Угашено Косово, моја изгорјела прса
Тешке облаке над Ловћеном
Пјесме, звјездане сузе*

*Да ме виде у будним ноћима
Кад ме у својим данима
Видјети не могоше*

Виктор Б. Шећеровски: ФУСНОТА БРОЈ 3

1. ИГРА

*Кад год се сретну Судбина
Пролазност и њена Тајновитост
У њихов сан улази
Туга
Да једном дневно отвори врата
Не би ли светлост и тама
Истражили
Зашто се у бесмртности подједнако
скривају
Живот и његова Сенка*

2.

Све чешће ћутим

*Не могу да се начудим
Мојој равнодушности
Јер то што ме не дотиче односи се на оне
Које највише волим
Али Виђено није увек и Истинито
Једино се понекад поклопи
Кад у Живот уђе Смрт
Обично се дешава да се тајно ушуња
Потом годинама скривена
Неосетно поткрада Живот*

3.

Често се заглѐни појављују у шетњи
Пију вино
Купују на пјаци папирнате марамце
Држе се за руке
И загрљени заједно одлазе у кревет
Обоје су пуни зебње

4.

Животу није јасна њена топлина којом га обасипа
Смрт се сваког јутра чуди његовом незнању
Чим огреје сунце заводи га непогрешивом
загонетком
И дискретним покретима све више
Улази у његову слободу

5.

Све чешиће ћутим
Јер једино у Теорији Свега
Може да се досегне немогуће
А знам да су и Живот и Смрт у дослуху
И неће одолети својим намерама

6.

А једино је истина
Док човек гори
Цео свет се греје
Кад изгори човек
Тад пепео је све

Нађа Попов: МЕЂУВЛАШЋЕ БОЖИЈЕ

Богдану Глишеву

Увијек је наша срећа таква –
да смо дивљач са скупоцјеном кожом.
Неугодан и запуштен –
тај свијет не личи на сцену;
са ловачким сценама се забавља
затеже нам омчу сваки тренутак...
Тај свијет уопште не заслужује
да га посматрамо кроз луку.

Растјерује нас оштрим лактовима,
празног погледа и празних шака
њему смо потребни (а не одрасли
са сонетима неког Шекспира);
опет труло плива одозго,
опет час пет пара не вриједи...

Понајбоље је да проговоримо
о Ахматовој, Бродском и Струве!
И док своје судбине расплићемо,
да заборавимо гомиле крдо
и вашар убогих дана,
за које смо причвршћени.

Као да нисмо погодили, опет се нисмо
поклопили са јединственом „мјесто-вријеме“.
Али оно што нам је Бог дао –
само Он може да нам одузме.

(Превод са бугарског: Ганчо САВОВ)

У традиционалну културну манифестацију „Кочићев збор“ ове године је укључено и такмичење у бесједништву студената правних факултета из Бање Луке, Источног Сарајева и Београда.

Традиционално се на Кочичевом збору додјељује *Кочићева награда*. Овогодишњи је добитник *Кочићеве награде* за животно дјело на 49. *Кочићевом збору* је књижевник и афористичар из Бање Луке Слободан Јанковић. Рођен је 1935. године у Врбљанима, Кочићевом завичају. Професор, доктор медицинских наука, током протеклог времена, уз захтјеван љекарски позив, као директор Клинике за плућне болести у Бањој Луци, научни рад и наставу на Медицинском факултету, Јанковић је писао бројна и занимљива књижевна дјела. Објавио је 49 књига, читау једну малу библиотеку. То књижевно дјело није само обимно, него је и разноврсно и разнозначно. Романи, приповијетке, хумореске, афоризми и сатиричне приче писани су за одрасле читаоце и дјецу. Као познати афористичар, Јанковић је превођен на руски, њемачки, шпански, бугарски и македонски језик. Један избор његових афоризама уврштен је у домаће и европске антологије. Умјетничку вриједност Јанковићевих дјела потврђују и значајна признања на разним странама. Роман *Мрља на сунцу* на конкурс новосадског *Дневника* награђен је првом наградом. Трилогија *Мјесечина над Врбљанима* од Кочићеве задужбине добила је *Кочићево перо*. Романи *Портрет једне Анђеле* и *Миландор* овјенчани су наградом *Драгојло Дудић*. *Болнички човјек* проглашен је за књигу године града

Бања Лука. За *Златну рибицу*, роман за дјецу, Јанковић је добио награду *Станко Ракита*. У Апатину је прича *Наша лађа* освојила прву награду, а афоризми у Крушевцу *Златну кацигу*.

Овогодишњу награду *Змијањче*, која се додјељује за најбоља остварења основаца писана на трагу великана Кочића, по одлуци жирија, отишла је у Рогатицу. Награда је додијељена Милану Пурковићу, ученику шестог разреда ОШ „Свети Сава“ из Рогатице за пјесму *Огњиште*. Милан је рођен 24. јануара 2002. године у Фочи. Отац Милорад и мајка Јасна су просвјетни радници. Од првог разреда ја одличан ученик, а бави се и спортом. У слободно вријеме пише пјесме, а најрадије на теме које су дате у многим конкурсима за различите манифестације. Миланове пјесме су награђиване и објављиване у збиркама поезије за дјецу.

Милан Пурковић: ОГЊИШТЕ

*Дјед је често говорио
да је човјек једно ништа,
кад остави родну груду
и кад оде са огњишта.*

*Нисам добро разумио
то што дјед прича свима,
да је човјек цијели човјек
кад огњиште своје има.*

*Ја сам, сине, остарио,
бити мора шта ће бити.
Огњиште нам добро чувај
и немој га оставити.*

*Огњиште је ова кућа,
овај поток и бунари,
ове њиве и ливаде
и крај куће орах стари.*

*Огњиште је наше село,
ове штале и амбари,
ова шума и ријека,
па и јасен овај стари.*

*И у свијет ако одеш,
никад немој понос дати.
И кад свега буде доста,
огњишту се своме врати.*

Централна свечаност овогодишњег 49. Кочићевог збора одржана је у Кочићевом родном селу Стричићима, гдје су додијељене награде и одржан пригодан културно-умјетнички програм, те традиционална борба бикова.

ПОШЉЕДЊА СУЗА

*Клонуле су младе груди, изумрли осјећаји,
А у оку испијеном пошљедња се суза сјаји.*

Ишчезли су мили снови, а живот ми као

сјена,
Са сломљеним духом лута кроз пољане
успомена.

Кад застанем, сав задрхтим, јер се свуда
гробље стере,
Гробље свето слатких нада, гробље свето
жарке вјере.

Занесем се и јаукнем на згаришту идеала,
И спустим се с горком тугом гдје ј'
пошљедња нада пала.

Свуда пустош, нигдје знака, да се шири
живот данка!
Следило се, изумрло у гробници вјечна
санка.

И пошљедња суза паде на гробницу
освећтану
Остављајућ' бједни живот измученом
сиротану.

Петар Кочић

Биграфија

Петар Кочић рођен је 29. јуна 1877. године, годину дана уочи Берлинског конгреса који је Босну и Херцеговину дао на управу Аустрији на тридесет година. Родио се на Змијању, село Стричићи, у Босанској крајини, у брвнари без прозора, у оном херојском крају који никад није био под кметством. Петар је први човјек у свом роду који је сишао са планина и отиснуо се у свијет.

Биле су му двије године кад је изгубио мајку, његов отац, свештеник Јован, из дубоке жалости за женом, напустио је кућу и дјецу и отишао у манастир Гомионицу и постао монах Герасим.

Из баба-Видине школе крај оваца и говеда, кренуо је Кочић по очевој жељи у манастир Гомионицу да учи читати и писати код полуписмених, бистрих и родољубивих калуђера. У манастиру је завршио два разреда основне школе (више их тамо није ни било). Остала два учио је у Бањој Луци. По завршетку основе школе, 1891. године, Кочић је по очевој жељи кренуо у Гимназију у Сарајево. Отац је сањао о томе да му старији син постане свештеник и да тиме настави породичну традицију, али Кочићева природа борца

наговештавала је да се очеви снови неће испунити.

После судара са школским властима Кочић је 1895. године прешао у Београд. Тамо је исте године завршио четврти разред Гимназије и уписао се у пети. Гимназију је завршио у јуну 1899. године и отишао у Беч да студира славистику код чувеног професора Јагића. У Бечу Кочић улази у круг студената Босанаца и почиње да се бави литературом и националном борбом. У кружоку Павла Лагарића написао је Кочић своје прве радове.

Прва збирка његових приповједака под насловом *С планине и испод планине* појавила се у Сремским Карловцима 1902. године. Овом збирком у српску књижевност ушао је писац "од талента, од стварног и оригиналног талента". Двије године касније, појављује се друга збирка коју Кочић посвећује "успомени на генија Ђуру Јакшића", а најзначајнија новина ове збирке је позната сатирична актовка *Јазавац пред судом*.

Кочић је у јуну 1904. године апсолвирао филозофију и затражио службу од српског министарства просвете. Постављен је за професора српског језика и књижевности у учитељској школи у Скопљу. Привлачила су га стара огњишта, српске славе и величине. Убрзо је дошао у сукоб с онима који су угњетавали незаштићене у новој средини и у касну јесен 1905. године напушта Скопље и одлази у Сарајево.

У Сарајево је стигао као познат књижевник и публициста. У својој Босни развија широку

политичку и културну активност због које су га окупационе власти гониле. Тако је био протјеран из Сарајева. Али, Кочић не мирује. Одлази у Бању Луку и у својој Крајини покреће лист *Отаџбина* са намјером да око себе окупи све национално свјесне борце. Ипак полиција га није остављала на миру. Од октобра 1907. до 1909. Кочић с мањим прекидима тамнује по разним аустријским робијашницама.

По изласку са робије велики пјесник Босанске Крајине опет се враћа литератури. Почетком 1910. године обављује у Загребу збирку приповједака под насловом *Јауци са Змијања*, а већ идуће године и своју хомористичко-сатиричну проповијетку *Суданија*. Крајем 1912. године почео је да осјећа брзо напредовање прогресивне парализе.

Борба за ослобођење и уједињење отпочиње управо оне године кад је писац осјетио да је тешко болестан. Морао је да се лечи онда кад је требало да се бори. Пред сам почетак Првог свјетског рата, 1914. године, Кочићеви прелазе у Београд и Петра смјештају у душевну болницу. И нестао је тихо, нечујно, у праскозорје једног августовског дана 1916. године у поробљеном Београду. Некако пред смрт он је са уздахом рекао: "У ропству се родих, у ропству живјех, у ропству вајме и умријех." Пријатељи су га ујутру нашли у мртвачници.

Често се говорило да је Кочић Борац бацио у сјену Кочића Пјесника. Не треба пјесника и борца супростављати једног другом; да није било једнога не

би било ни другога. Кочић је почео да пише из потребе да се бори и све своје особине као човјека и борца са страшћу је преливао у своје ликове. Њих је доста: духовити, превејани и комплексни Давид Штрбац, шаљиви, хвалисави и трагични Симеун Ђак, сурови и мрачни мрчајски прото, занесени Реља Кнежевић...

Припремила: Јелена Глишић

Суштина поезике | часопис број 9

ЕНЕИНИ ДАМАРИ**ИЗ КУЋНЕ РАДИНОСТИ ПРИВРЕМЕНЕ ДОМАЋИЦЕ****Очи боје априла**

Април. Прољеће, Бањалука, улице, бехар и ја. Док дјеца раде писмену, мисли ми врлудају баш као вјетар по крошњама дрвећа. Изненадна суза ми се оте из ока, кристална издајица, а ја скренух поглед према прозору не бих ли је сакрила од знатижељних погледа. Не жалим ја за недосањаним путевима. Сјетим се увијек мудрог Меше који се запитао шта ли би нас на њима чекало. Постоји нешто у човјеку помало проклето да увијек жали за стазама којима није прошао.

Тог априла у само једној секунди мој свијет је попримио све оне дуго сањане боје, почео је да се разлистава, буја, заливен само једним погледом. И баш као што процвјетало дрво трешње не зна шта му се догоди, па је одједном обучено њежним, бијелим цвијетом, тако сам и ја била изненађена кад угледах свој одраз у огледалу Живота. И баш су ме те очи, очи боје априла, претвориле у прољеће или прољеће у мене, враг ће га сад знати! Небитно је кад су баш те априлске зоре наговијестиле дане мене, праве правцате, али без њега у њима. Оне су ме вратиле самој себи. "Прошли су априли, к'о возови кад прођу...", пјевао је Ж. Јоксимовић како тад, тако и сад. Увијек ме нешто штрецне кад чујем ту цјесму, али

није то жал за прохујалом љубављу, ма, нееееее! Ово је прекрасно сјећање које ме одредило у животу, јер сад знам што нисам знала: нема неостварене љубави. Има само превеликих очекивања, а није љубав оно што очекујемо, помало себично, већ оно што нам живот понуди на пладњу Вјечности. Све моје љубави су остварене само оним што су могле да буду у датој животној прилици. Што би мој пријатељ Боцо рекао: "Све су то твоји бисери!" И јесу. Нека суза, нека сјећања, нека бехара, нека миомириса, нека пјесама, нека! Нека и Тебе што ми њедра пуниш уздасима сад. Вриједило је родити се... и вољети Тебе априлом што траје.

Посвећено Љубави, живјела!

ТРАГОВИ ВРЕМЕНА и ЦРТИЦЕ ИЗ ЖИВОТА

Растанке не признајем баш као ни мој кум Мика Антић . Како се опростити од нечијег осмијеха, од нечијих очију, од некога ко ти је, истина на свој начин и како је најбоље умио, ткао дјетињство и добар дио осталог иза тог прекрасног раздобља голубијих крила када мислиш да све можеш, а још не знаш шта тачно желиш? Просто је немогуће, јер сјећања пркосе растанцима и хвала им!

- Платно неба, једно сунце и много Нас у овом јутру. Биће ово лијеп Живот, за данас, сутра и ко зна до кад. Све је само сад.
- Преостало нам је још само да се волимо. Куд ћеш више од тога.
- Луч Твоје љубави држи ме на овом свијету. Мало ли је?
- Пуне ми мисли Тебе, а руке? Лете, разлиставају се у крошње додира!
- Да су дану Твоје очи, никад потамнио не би!
- Имам врло једноставан план за данас: разбашкарићу се у Твојим мислима, огледати у Твојим очима и вољети Те.
- И данас сам Твој ходајући цитат. Записала сам Те у срцу.
- Мршти се небо Живота с времена на вријеме. Ведриш ме својим оком.
- Око види што му срце каже.
- Што је дан превидио, ноћ ће сном да надокнади!
- Најсјајније звијезде су трагови до Тебе. Мрве по путу што живот значе. Мени. Ето.
- Киша ме успављује. Ти ме држиш будном. "Ја спавам, а срце је моје будно". *Пјесма над пјесмама*, Свето писмо.
- У танкој, плавичастој пукотини свјетлости, пречици до ноћи, видим Те.
- Моја кућа на пијеску Живота стоји. Чврсто. Кров јој је срце Твоје.
- Знам ја шта је моја снага – два ока Твоја драга, блага.

Пише: Енеа Хотић

www.knjizevnicasopis.com

Пишите за Суштину поетике

1. Своје радове шаљите у једном word документу.
2. E-mail за ваше радове poetryaz@hotmail.com
3. У тексту обавезно ставите своје име, годину рођења и ваш e-mail.
4. Документ означите својим именом и формом текста који шаљете (песме, прича, афоризми, есеј...)

Суштина поетике

КЊИЖЕВНИ ЧАСОПИС

www.knjizevnicasopis.com

ISSN 2334-9417 (Online)
Суштина поетике|часопис
(2013)

Први број је изашао
23. новембра 2013. године

Глушци